

PANEVĖŽIO KOLEGIJA
MEDICINOS IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ
FAKULTETAS
MENO STUDIJŲ KATEDRA

IKIMOKYKLINIO MUZIKINIO UGDYMO
METODIKA

MOKYMO - MOKYMOSI PRIEMONĖ

PARENGĖ:
RENATA SANKAUSKIENĖ

PANEVĖŽYS, 2009

UDK 37

Leidinį rekomendavo

Panevėžio kolegijos MSM fakulteto Meno studijų katedra

RECENZAVO:

Albina Katinienė, Vilniaus pedagoginio universiteto profesorė,
habil. daktarė

Daiva Ramanauskienė, Panevėžio kolegijos lektorė, edukologijos
mokslų magistrė.

KALBOS REDAKTORĖ:

Lina Karazijienė, K. Paltaroko gimnazijos, mokytoja metodininkė.

Metodinė priemonė skiriama studentams, studijuojantiems
ikimokyklinę muzikos pedagogiką.

ISBN 978-9955-722-46-5

Sudarytoja lektorė Renata Sankauskienė, 2009
Panevėžio kolegija, 2009

PRATARMĖ

Mokymo ir mokymosi priemonė – ikimokyklinio muzikinio ugdymo metodika skirta muzikos pedagogikos, ikimokyklinio muzikinio ugdymo specializacijos studentams. Leidinyje pateikta svarbiausių temų santrauka, tikslai, užduotys bei rekomenduojama literatūra.

Studentai ja gali naudotis savarankiškam tobulinimuisi. Leidinyje išdėstytos temos pagal ikimokyklinio muzikinio ugdymo studijų programą.

Prieduose pateikta medžiaga, kurios nėra populiarioje bei rekomenduojamoje literatūroje. Straipsnio „Muzika ir mus supantis pasaulis“ medžiaga panaudota iš seminaro ir kitų publikuotų leidinių. Tai gana įdomūs pamąstymai, sulyginimai su mus supančiu pasauliu

Tikiuosi, ši medžiaga padės geriau susipažinti ne tik su vaikų muzikiniais gabumais, jų lavinimu, bet ir leis sukaupti turtingą patirtį, kuriant įvairią muzikinę aplinką, atrenkant ugdymo metodus įvairioms muzikinės veiklos formoms ir rūšims. Studijų procese studentai įgys praktinės patirties, praturtins savo dvasinį pasaulį, kad turėtų ką pateikti vaikams, kad gebėtų sukurti ne tik muzikinę, bet ir tokią emocinę aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaustųsi pakankamai gabus ir reikšmingas, mylimas ir mylintis. Studentai bus skatinami geranoriškai bendrauti su visais, įvairių gabumų vaikais, toleruoti jų gebėjimus, įvertinti pastangas.

PRATARMĖ	3
1. MUZIKOS REIKŠMĖ VAIKO VISUMINIAME UGDYME...	6
2. EMOCIJŲ SKATINIMAS VAIKO MUZIKINIO UGDYMO PROCESE.....	9
3. FIZIOLOGINIŲ IR VOKALINIŲ GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS SIEKIANT ATSKLEISTI VAIKO PRIGIMTINIUS FIZINĖS RAIDOS SAVITUMUS.....	10
4. KŪRYBIŠKUMAS UGDANT ILGALAIKĘ ATMINTĮ, FORMUOJANT MENINIUS VAIZDINIUS.....	12
5. MENINĖS SAVIRAIŠKOS FORMŲ AKTYVINIMAS DIRBANT SU IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKAIS	14
6. VAIKO EMOCIJŲ KAITOS PAŽINIMAS KLAUSANT ĮVAIRIŲ NUOTAIKŲ MUZIKĄ.....	16
7. VAIKO MUZIKINIŲ GALIŲ PAŽINIMAS IR JŲ ATSKLEIDIMAS PER MENINĘ VEIKLĄ.....	18
8. MUZIKINĖS VEIKLOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PANAUDOJIMAS UGDANT VAIKŲ MENINĘ RAIŠKĄ.....	18
9. MUZIKOS INTEGRAVIMAS Į UGDOMĄJĄ VEIKLĄ, SIEKIANT BENDOJO UGDYMO TIKSLŲ	22
10. MUZIKOS VALANDĖLIŲ IR KITŲ MUZIKOS VEIKLOS SRIČIŲ TEMATIKA	23
11. MUZIKOS VALANDĖLĖS STRUKTŪRA, SUDĖTINIŲ DALIŲ KOMPONAVIMAS, LAIKO PASKIRSTYMAS.....	25
12. PLANO – KOSPEKTO PAVYZDŽIAI.....	29
13. VAIKO KŪNO JUDESIŲ DERINIMAS IR IŠRAIŠKA MOKANT DAINUOTI ĮVAIRIUS POBŪDŽIO DAINA.....	34
14. MUZIKINIŲ ŽAIDIMŲ REIKŠMĖ UGDANT VAIKŲ MENINIUS GABUMUS.....	36
15. LIAUDIES DAINELIŲ, RATELIŲ, GIESMIŲ ATLIKIMAS FORMUOJANT UGDYTINIŲ TAUTIŠKUMĄ	37
16. ETNOKULTŪROS IR ETNOMUZIKOS TRADICIJŲ PUOSELĖJIMAS VISUMINIAME VAIKO UGDYMO PROCESE.....	39

17. MENINIO DAINAVIMO PANAUDOJIMAS UGDANT VAIKŲ KŪRYBIŠKUMĄ IR LAVINANT JŲ MENINIUS GEBĖJIMUS	43
18 .VAIZDINIŲ PRIEMONIŲ GAMYBA, SISTEMINIMAS IR KATALOGIZAVIMAS	45
19. ŠVENTĖ VAIKO GYVENIME, JOS SUKŪRIMAS	46
20. MUZIKOS VADOVO FUNKCIJA ORGANIZACINIAME PROCESE	49
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	52
Priedas Nr. 1.....	58
Priedas Nr. 2.....	61
Priedas Nr.3.....	62

1. MUZIKOS REIKŠMĖ VAIKO VISUMINIAME UGDYME

Tikslai:

- Papildyti teorines žinias apie muzikos įtaką visuminiam vaiko ugdymui.
- Apibūdinti muzikos įtaką vaiko asmenybei.

Muzika - garsų menas. Ji iš visų menų gali labiausiai paveikti bet kurio amžiaus žmogaus emocijas. Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra emocingesni už suaugusius, dėl to ir muzikos poveikis jiems yra didesnis. Ikimokyklinio amžiaus vaiko emocinis jautrumas yra esminė prielaida muzikos suvokimui ugdyti gana ankstyvame amžiuje, kada lengviau ją suprasti, emocionaliai išgyventi.

Pasaulio literatūroje galima rasti įvairių samprotavimų apie tai, kas yra muzika. Vieniems ji - dievų kalba, kitiems - žmonių sielų kalba, tretiems gi - garsų menas, pasaulio pažinimo forma ir t.t. Muzikos reikšmės žmogui vertinimai, įvairūs palyginimai formavo ir jos sampratas, kurių galima sutikti labai daug. Logiškiausiai muzika apibrėžiama filosofų darbuose, nors tarp jų galima rasti aiškių prieštaravimų. Antai I. Kantas rašo, jog muzika yra įkyrus menas, kuris sugeba įsiskverbti į vidinį žmogaus pasaulį net ir tada, kai jis to nenori. G.F. Hegelis muziką vadina romantiškiausiu menu, kur idėja persveria tą jutiminę formą, kurioje reiškiasi muzika. A. Šopenhaueris mano, jog muzikoje tiesiogiai pasireiškia valia bei intuityvioji filosofija. V. Sezemanas teigia, jog muzika yra žmogaus jausmų ir potyrių išraiška. S. Langer muziką vadina jausmų simboliu. E.T. A Hofmanas rašė, kad muzika yra paslaptingas menas, galintis sužadinti įvairius žmogaus išgyvenimus. M.K. Čiurlionis muziką pavadino "dievų kalba": "Užgimė ji kartu su žmogaus siela ir yra jo svarbiausia ir pirmutinė kalba."

Tačiau reikia pažymėti, jog ne visi taip gražiai atsiliepia apie muziką, antai M.C. Beardslis, E. Hanslikas, K. Pratas ir kai kurie kiti sako, jog muzika nieko nereiškia ir nieko neišreiškia. Įvairiai galima traktuoti

pasisakymus. Aišku viena: kadangi muzika atsirado kartu su žmogumi, vadinasi, ji yra jam reikalinga ir reikšminga kaip oras, kaip duona. Žmogus ją kuria, pritaiko įvairiems tikslams. Tai rodo, jog muzika yra neatskiriama jo gyvenimo dalis. Muzika gali patenkinti įvairius žmogaus poreikius: estetinius, emocinius, dorovinius, intelektinius, fiziologinius, komunikacinius ir pan. Kaip teigia M. Badas, P. Kivis, A. Maceina, S. Šalkauskis ir kt., "... muzika yra vientisas kultūros fenomenas". Apie muzikos atsiradimą taip pat galima rasti įvairių teiginių.

Trupa periodizacija.

Muzika rutuliojosi, tobulėjo kartu su visuomenės raida. Muzikologai, kaip ir istorikai, ją skirsto epochomis. Ankstyvasis laikotarpis (2000 - 500 metų iki Kristaus), Antikos epocha (500 iki Kristaus ir 500 metų po Kristaus), Viduramžiai (500 - 1500 metų po Kristaus) ir Naujieji amžiai (1500 - 2000m.). Ankstyvuojų laikotarpiu muzika klestėjo Rytų šalyse: Egipte, Asirijoje, Babilone, Indijoje, Izraelyje, Japonijoje,

Muzika, labiau negu kita veikla ugdo jausmus, formuoja estetinį skonį, interesus ir poreikius muzikai, nes vaikams galimybės patiems muzikuoti yra gana ribotos. Muzika -veiksmingiausia priemonė gamtos, žmonių meilei ugdyti bei skatinti atlikti naudingus ir gerus darbus. Dėl muzikos poveikio ugdomas nuoširdumas, jautrumas, taurumas, grožio siekimas. Žinoma, vaikus paveiks tik turtinga, atitinkanti jų amžių, interesus ir dėmesį patraukianti muzika. Siektina, kad muzikinis ugdymas apimtų ir racionaliąją, ir intuityviąją vaiko asmenybės dalį, kurtų "širdies ir proto harmoniją".

Vaikai išsiskiria tuo, kad muziką suvokia natūraliai, gyvai. Kadangi jie yra nepatyrę muzikos klausytojai, mokytojas, rengdamasis su jais klausytis muzikos, turi detaliam apgalvoti užduotis ir tikslus, parinkti kūrinius, juos komentuoti ir pateikti klausymui.

Teoretikai, kalbėdami apie muzikos reikšmę žmogui, sako, jog ji pirmiausia reprezentuoja dvasinį žmogaus pasaulį. Muzikinio ugdymo reikšmė vaikui svarbi dviem aspektais. Muzika bei muzikinė veikla gali efektyviai veikti visuminę jo raidą ir lavinti muzikinius gabumus. Visame pasaulyje muzika plačiai naudojama kaip relaksacinė, profilaktinė, gydomoji priemonė. Pvz., mikčiojimą geriausiai gydo dainavimas. Be to, išlavinta muzikinė klausa padeda bendrauti su kitais

žmonėmis. Tik gerai girdint kito žmogaus kalbos intonacijas, įvairius jos niuansus, įmanoma tiksliai įvertinti bendravimo partnerio dvasinę būseną, jo gerus ar blogus ketinimus ir pan. Muzikiniai gabumai geriausiai lavėja tik iki devynerių metų. Todėl reguliarius, kasdienis vaiko buvimas garsų pasaulyje - geriausia terpė muzikinių gabumų raidai. Visa tai įpareigoja mažų vaikų auklėtojus gerai pažinti muziką ir išmanyti vaiko muzikos suvokimo ir atlikimo galimybes. Todėl labai svarbu pažinti vaikų muzikines galias, išmanyti muzikinės veiklos organizavimą ir reikiamai įvertinti pedagogo vaidmenį ugdant muzikinius vaiko gabumus.

Užduotys:

- Apibendrinti žodžiu muziką kaip komunikavimo priemonę su kitais žmonėmis, kaip partnerio dvasinės būsenos vertinimą, kaip moderniąją muziką ir jos vietą vaikų darželyje.
- Aptarti muzikos reikšmę vaiko gyvenime.
- Apibūdinti, kaip muzika padeda ugdyti komunikacinius gebėjimus.

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje, Kaunas, 2001

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje, Vilnius, 1998

E. E. Gordon. Ch. Cameron, Vaiko muzikalumo puoselėjimas, Vilnius, 1999

Papildoma medžiaga:

Pranešimas: Muzika ir mus supantis pasaulis.

E.S Rajze O muzyke i muzykantach Leningradas, 1969

2. EMOCIJŲ SKATINIMAS VAIKO MUZIKINIO UGDYMO PROCESĖ

Tikslai:

- Aptarti vaiko emocijas ir jų žadinimą per muziką .
- Sieti muziką su vaiko muzikinėmis galiomis , emociine kaita, estetinė aplinka.

Muzika iš visų menų gali labiausiai paveikti bet kurio amžiaus žmogaus emocijas. Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra emocingesni už suaugusius, dėl to ir muzikos poveikis jiems yra didesnis. Ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinis jautrumas yra emociinė prielaida muzikos suvokimui ugdyti gana ankstyvame amžiuje, kada lengvai ją supranti, emociškai ją išgyveni.

Vienas pagrindinių kriterijų , darančių svarbią įtaką vaiko muzikiniam ugdymui, tai išraiškos priemonių , galinčių sužadinti estetines emocijas, aiškumas, paprastumas, įtaigumas. Šio amžiaus vaikų emociinė skalė yra nedidelė, dominuoja labai kontrastingos (džiugi, veiksminga) nuotaikos. Vaikams labiau patinka jautrios, energingos nuotaikos muzika, tačiau pagal šį vaikų polinkį sudarytas repertuaras ugdytų vienpusišką jausminę sferą, sudarytų prielaidas nesusiklausyti.

Užduotys:

- Kaip paveikti vaikų emocijas panaudojant muzikos kūrinis;
- Išsiaiškinti , kaip veikia vaiko emocijas skirtinga muzikinė veikla (dainavimas, muzikos klausymas).

Literatūra:

Don Cambell. Mocarto muzikos poveikis vaikams.

Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Kaunas, 1983.

Pranešimas: Vaiko emocijos, jų žadinimas per muziką, 2008.

3. FIZIOLOGINIŲ IR VOKALINIŲ GALIMYBIŲ ĮVERTINIMAS SIEKIANT ATSKLEISTI VAIKO PRIGIMTINIUS FIZINĖS RAIDOS SAVITUMUS

Tikslas:

- Išmanyti įvairių amžiaus tarpsnių vaikų vokalines galimybes.

Viena svarbiausių sėkmingos ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinės kultūros ugdymo sąlygų yra individualus kiekvieno vaiko psichofizinių muzikos suvokimo ir atlikimo galimybių pažinimas. Atliekant muziką svarbiausia žinoti fizines vaikų galias: balso diapazonus, kvėpavimą, ausies būgnelio, judesių raidos ypatumus, dikciją ir artikuliaciją. Lietuvoje yra ištyrinėta vaikų balso raida, kvėpavimas dainuojant, dikcija ir artikuliacija (V. Budrienė, A. Katinienė. V. Mitrikas, A. Patamsis); judesiai dainuojant, šokant (A. Vaičienė, K. Linkevičius, A. Katinienė). Tyrimai padėjo nustatyti, kad vaikų balsų diapazonai yra siauri ir labai skirtingi, todėl pradiniam dainavimo mokymo etape, siekiant tikslios intonacijos, naudotinos tik mažos apimties dainelės. Be to, ikimokyklinio amžiaus vaikams svarbu ne tik balsus lavinti, bet ir juos saugoti. Laringoskopinė vaikų balsų apžiūra parodė, kad po ilgesnio dainavimo jų balso stygos parausta, vaikai jaučia perštėjimą gerklėje. Be pertraukos vaikai gali dainuoti nekenkdamai balsui apie 8-9 minutes. Vaikų kvėpavimo dainuojant tyrimas padėjo atskleisti tai, jog ikimokyklinio amžiaus vaikai dainuodami naudojami tais pačiais kvėpavimo tipais kaip ir suaugusieji: viršutiniu, vidutiniu, žemutiniu ir mišriu (pagal R. Hiusoną). Šiais kvėpavimo tipais jie naudojami ne tik dainuodami, bet ir kalbėdami. Tai leidžia teigti, jog jie naudojami natūraliu, įgimtu kvėpavimu. Analizuojant duomenis paaiškėjo, kad skambesni tų vaikų balsai, kurie dainuodami naudojami žemutiniu ir mišriu tipais. Taip yra ir su suaugusių dainininkų balsų skambumu, be to, pastebėta, kad dauguma vaikų gali nesunkiai padainuoti neatsikvėpdami dviejų taktų lėtesnio ir keturių taktų greitesnio tempo dainų frazes. Augančio vaiko ausies būgnelio plėvelė yra labai jautri. Vaikas gali klausytis, išsiklausyti, emocionaliai išgyventi kūrinio nuotaiką, jei to kūrinio skambėjimas yra vidutinis (mf) ir pakylantis iki garsiai (f). Nuo stipresnio garso labai suaktyvėja būgnelio plėvelės judesiai ir ji storėja. Dėl to vaikas pradeda

blogiau girdėti. Dikcijai ir artikuliacijai tobulinti daug reikšmės turi įvairių dainų, vokalinių pratimų dainavimas. Jei vaikas mikčioja, dainavimas geriausiai padeda šį trūkumą pašalinti.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai dėl fizinės raidos ypatumų dažnai sunkiai koordinuoja judesius. Tai pastebima šokant. Tačiau specialūs ritmikos pratimai, rateliai padeda jiems greičiau įveikti šią kliūtį. Mažų vaikų pedagogams nederėtų pamiršti, jog tokio amžiaus vaikai negali tiksliai atlikti judesių šokdami greito tempo šokius, grodami vaikiškais muzikos instrumentais. Be to, jie greitai pavargsta dėl intensyvios fizinės organizmo raidos. Tai riboja judesių trukmę bei atlikimo intensyvumą. Visi šie fiziniai vaikų ypatumai gerai formuojasi įvairioje muzikinėje veikloje.

Užduotys:

- Aptarti balso aparato sandarą;
- Mokėti apibūdinti vaiko vokalinius įgūdžius, kaip juos ugdyti, įvardyti nuoseklumą;
- Įvardyti kiekvienos amžiaus grupės vaikų balso diapazonus (pagal V. Vetluginą).

Literatūra :

Gordon E.E., Cameron Ch. Vaiko muzikalumo puoselėjimas. Vilnius, 1999, p. 107.

Gučas A. Vaiko psichologija. Kaunas, 1981., p. 206.

Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius, 1996, p. 121 – 153.

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, p. 75-103

4. KŪRYBIŠKUMAS UGDANT ILGALAIKĘ ATMINTĮ, FORMUOJANT MENINIUS VAIZDINIUS

Tikslas:

Parinkti tikslingas priemones siekiant formuoti vaikų meninius vaizdinius ir ilgalaikę atmintį.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinė kūryba nėra tapati profesionaliajai, ji panaši į žaidimą su muzika. Tai ne rengimas kompozitoriaus profesijai, o vaiko saviraiškos skatinimas, jo įvairių kūrybinių galių žadinimas. Muzikinė kūryba gali išryškėti bet kurioje muzikinėje veikloje: dainuojant, šokant, grojant, mokantis muzikos rašto pradmenų bei kuriant ritmines, melodines atkarpėles. Pedagogas pateikia specialias.

Visiems vaikams būdingas kūrybiškumas. Pažindami pasaulį, vaikai ieško būdų jį savaip interpretuoti, pertvarkyti, padaryti ką nors savita. Deja, dažnai pačioje žmogaus gyvenimo kelio pradžioje atsiranda stabdys: vaikų kūrybiškumo nevertinimas, sumenkinimas. Suaugusiems atrodo, kad visa tai nereikalinga. Tuo tarpu toks požiūris besiformuojančią asmenybę labai veikia. Tėveliai turėtų nepamiršti, kad vaiko gyvenime naivioji kūryba yra pirma ir galbūt vienintelė, kad, žiūrint iš jo mažyčio patyrimo pozicijų, ji yra ir originali, ir įdomi. Jei ši kūryba nesumenkinama, ugdomas kūrybiškumas kaip asmenybės savybė, nes negali būti muzikinės kūrybos be kūrybiškumo kituose baruose.

Daugelis mokslininkų savo darbuose teigia, kad didžiausią įtaką vaiko kūrybiškumui daro socialinė aplinka, kurioje jis gyvena: šeima, socialinės, ekonominės tėvų gyvenimo sąlygos, jų išsilavinimas, vaiko kūrybiškumo skatinimas. Kūryba žaidimo metu vaikui teikia daug džiaugsmo, pasitenkinimo tuo, ką jis daro.

Dažnai kyla klausimas, ar žmogaus kūrybiškumas yra paveldimas genetiškai, ar jis gali būti ugdomas dar vaikui negimus. Vengrų pedagogas, kompozitorius Z. Kodaly teigia, kad muzikinį vaiko ugdymą reikia pradėti prieš 9 mėnesius iki jo gimimo. Vaiko ankstyvojo vystymosi asociacijos įkūrėjas ir prezidentas Ibuka Masaru teigia, jog "prenataliniu periodu ugdyti vaikai pasižymi išskirtiniais gabumais: jie dažniausiai gimsta turėdami absoliučią klausą, lengvai mokosi

smuikuoti, skambinti pianinu". Matyti, kad kūrybiškumas yra sudėtinga problema.

Vaikų kūrybiškumo pradmenys pasireiškia įvairioje muzikinėje veikloje jau nuo pat ankstyvojo amžiaus. Vaikai dainuoja, žaidžia, šoka mokydami atlikti įvairius judesius, melodijas. Dažnai ikimokyklinio amžiaus vaikai pradeda improvizuoti girdėtas melodijas, matytus žaidimus ar šokius. Pradeda pasireikšti pirmieji kūrybiniai gebėjimai. Pirmieji kūrybiniai bandymai yra intuityvūs, nesąmoningi.

Užduotys:

- Nurodyti pavyzdžius , kokia vaizdinių priemonių įtaka pateikiant muzikos kūrinį;
- Apibūdinti kriterijus vaizdinių priemonių estetinei išvaizdai.

Literatūra:

Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Kaunas, 1983.

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001.

5. MENINĖS SAVIRAIŠKOS FORMŲ AKTYVINIMAS DIRBANT SU IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKAIS

Tikslai:

- Pažinti vaiko meninės saviraiškos formas, lemiančias kūrybiškos asmenybės formavimą;
- Skatinti dainuojant kūrybiškai demonstruoti imitacinius judesius.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinio ugdymo sėkmė didžia dalimi priklauso nuo muzikinės veiklos formų. Skirtingos muzikinio ugdymo formos reikalauja ir skirtingo organizavimo. Šiuo metu toleruojamos šios vaikų muzikinės veiklos formos: muzikinės valandėlės, muzikos integravimas į kitą veiklą, muzika šventėse, vakaronėse, pramogos, vaikų koncertai darželyje ir už jo ribų.

Vienas svarbiausių formų, kurios išitvirtino vaikų darželiuose, kaip antai: individuali muzikos valandėlė, koncertinė veikla ir muzikos integravimas į kitą veiklą. Čia vaikai pratinami pajauti, suprasti estetinius, meninius bendrumus tarp muzikos ir kitų meno rūšių bei jų ryšį su vaikus supančiu pasauliu .

Tautos kultūrinių vertybių perteikimas jaunajai kartai yra vienas pagrindinių švietimo reformos uždavinių. Labiausiai tinkanti vertybė ikimokyklinukams yra etnomuzika. Ji greičiausiai paveikia gilumines vaiko sferas. Tinkamai panaudota etnomuzika gali daryti įtaką įvairiapusei vaiko raidai. Bet kurioje veikloje panaudota etnomuzika gali daryti įtaką įvairiapusei vaiko raidai. Bet kurioje veikloje panaudota etnomuzika padeda atskleisti išorinio pasaulio ir vaiko sąmonės sąveiką. Ta veikla, kurioje vaikas patiria teigiamų emocijų, yra labiau paveiki susidaryti vertybių sistemai. Šiuo požiūriu ypač reikšminga etnomuzika vaikams. Ji intuityviai ir sąmoningai buvo kuriama ne tik pasigrožėti, pasilinksminti, bet ir ugdyti. Tolimiausi mūsų protėviai gerai suprato, jog vaiką ugdyti mažai padeda griežti reikalavimai, moralizavimai. Todėl iki mūsų išlikusiuose muzikos kūrinėliuose vaikams randame įvairiapusio ugdymo elementų: pažintinių, dorovinių, pojūčių lavinimo,

judesių koordinavimo ir pan. Etnomuzika vaikams buvo kuriama atsižvelgiant į vaikų amžių, jų psichofizines galimybes. Muzikos integravimui į kitą vaikų veiklą geriausiai tinka etnomuzika. Vaikų darželių pedagogams belieka tik gerai susipažinti su etnomuzika vaikams ir pasitelkti ją įvairiausiems ugdymo uždaviniams spręsti. Pedagoginiams tikslams ypač reikšminga įvairių žanrų vokalinė etnomuzika. Tarp dainos ir motinos kalbos yra tiesioginis ryšys. Pirmuosius teigiamus išpūdžius vaikas patiria klausydamas motinos lopsinės. Daina padeda vaikui emocionaliau suvokti gamtą, formuoja estetinę pasaulėjautą. Etnomuzikos integravimas į įvairią vaikų veiklą sudaro galimybę pasijusti laisviau, veikti džiugiau ir tam tikra prasme įvertinti ir išreikšti save, labiau pasitikėti savo jėgomis. Tačiau sėkmingas darbas bus tik tuomet, kai pedagogas pats nebus abejingas etnomuzikai, kai jis žinos, kokią naudą gali duoti mūsų protėvių kūryba bendrai vaiko raidai, o ypač jojo dvasinei kultūrai. Darželio bendruomenė turėtų atrasti formas, kaip paskatinti auklėtinių tėvus, kad šie puoselėtų etnokultūrinės vertybes šeimos. Šiuo požiūriu labai reikšmingas kalendorinių švenčių, su jomis susijusių tradicijų atgaivinimas. Daugelis jaunų tėvų nevengia dalyvauti darželio pedagogų organizuojamuose renginiuose ne tik kaip žiūrovai, bet ir kaip atlikėjai. Tai padeda bent kiek apsaugoti vaikus nuo brutalaus svetimų kultūrų (labiau nekultūrų) skverbimosi į dar labai trapų vaikų gyvenimą.

Daina, integruota į gamtos, aplinkos pažinimo temą, gali ją išplėsti, ilgiau išlieka ikimokyklinuko atmintyje, skatina jį savarankiškai domėtis įvairiais gamtos reiškiniais. Gamtos pažinimo pamokėlėms labai tiks gamtos garsų pamėgdžiojimai, kurie turi trumpus, bet poetiškus tekstus Pvz.: pėpė : „Gyvis gyvis, kas iš manęs pasidvyvs. Kiaušinėlius padėsiu. Vaikelius perėsiu“; putpelė : „Put pilik, put pilik, greitai darbą atlik“. O kiek dar dainų apie paukščius, žvėris, naminius gyvūnus (gandrą, kiškį, lapę, oželį, gaidelį ir t.t.). Apdainuota gyvūnija, augmenija skatina vaiką pagarbiai elgtis su gamta. Veiksmingiausia liaudies dainos integracija yra su kalbos ugdymo tikslais, pirmiausia - fiziologine prasme. Dainuojant ir kalbant veikia tie patys kalbos padargai. Nuo jų valdymo priklauso vaiko kalbinė raiška. Kaip žinia, dainuojant balsas lavėja geriausiai.

Naudojamos ir kitos formos - tai teminės valandėlės, integravimas su kita veikla, etnomuzikos panaudojimas bet kurioje veikloje, psichomotorinėje veikloje tinkamiausia yra liaudies šokių

melodijos, rateliai, veiksmingiausia liaudies dainos integracija yra su kalbos ugdymo tikslais. Dainuojant ir kalbant veikia tie patys padargai.

Užduotys:

- Atlikti vaikų požiūrio į muziką tyrimą;
- Stebėti, kaip veikia muzika vaikus darželio aplinkoje, ir įvertinti kaip veikia muzikos integravimas į įvairią veiklą.

Literatūra:

Aukškalnytė D. Aštuoniolika muzikos pamokėlių. Vilnius, 1997.
Brekienė M. Tarpdalykiniai muzikos ryšiai ikimokyklinukų veikloje. Vilnius, 1988.
Katilienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998.
Vaičienė A. Popietės, pramogos su vaikais. Pradinis ugdymas. Šiauliai, 1996.

6. VAIKO EMOCIJŲ KAITOS PAŽINIMAS KLAUSANT ĮVAIRIŲ NUOTAIKŲ MUZIKA

Tema pateikta priede Nr. 2

Tikslas:

Sieti muziką su vaiko muzikinėmis galiomis, emocine kaita, estetinė aplinka.

7. VAIKO MUZIKINIŲ GALIŲ PAŽINIMAS IR JŲ ATSKLEIDIMAS PER MENINĘ VEIKLĄ

Tikslai:

- Mokėti nustatyti vaiko muzikinius gebėjimus ir išanalizuoti rezultatus;
- Sieti muziką su vaiko muzikinėmis galiomis, emocine kaita, estetinė aplinka.

Gerai dera muzika kitoje meninėje veikloje. Ji ne tik sukuria ryškesnį emocinį foną, bet ir praturtina veiklos turinį, pvz., gali būti piešiama dainelės nuotaika arba iliustruojamas jos tekstas. Menų integracija skatina vaiko vaizduotę, fantaziją, tenkina saviraiškos poreikį. Dramatizuojant kūrinius etnomuzika sukuria emocinę įtampą, papildo turinį kitokia raiška.

Veiksmingiausia liaudies dainos integracija yra su kalbos ugdymo tikslais, pirmiausia – fiziologine prasme. Dainuojant ir kalbant veikia tie patys kalbos padargai. Nuo jų valdymo priklauso vaiko kalbinė raiška. Kaip žinia, dainuojant balsas lavėja geriausiai. Dainavimas gydo mikčiojimą. Dainuodamas vaikas geriau pajunta kalbos intonaciją, tempą. Dainuojant lavėja kvėpavimas, be to, dainuojant įvairaus turinio dainas turtinamas vaiko žodynas ir jo kalba tampa išraiškingesnė.

Etnomuzikos integravimas į įvairių vaikų veiklą sudaro galimybę pasijusti laisviau, veikti džiugiau ir tam tikra prasme įvertinti ir išreikšti save, labiau pasitikėti savo jėgomis. Tačiau sėkmingas darbas bus tik tuomet, kai pedegogas pats nebus abejingas etnomuzikai, kai jis žinos, kokią naudą gali duoti mūsų protėvių kūryba bendrai vaiko raidai, o ypač jo dvasinei kultūrai. Darželio bendruomenė turėtų atrasti formas, kaip paskatinti auklėtinių tėvus, kad šie puoselėtų etnokultūrinės vertybes šeimose. Šiuo požiūriu labai reikšmingas kalendorinių švenčių, su jomis susijusių tradicijų atgaivinimas. Daugelis jaunų tėvų nevengia dalyvauti darželio pedagogų organizuojamose renginiuose ne tik kaip žiūrovai, bet kaip ir atlikėjai. Tai padeda bent kiek apsaugoti vaikus nuo brutalaus svetimų kultūrų skverbimosi į dar labai trapų vaiko gyvenimą.

Užduotys ir klausimai:

- Nustatyti vaiko muzikinius gebėjimus;
- Sudaryti gebėjimų diagnostikos testą;
- Pademonstruoti įvairią emocinę išraišką muzikiniame fone.
- Kaip numatyti ir nustatyti vaiko muzikinio lavinimo perspektyvą.

Literatūra:

Gordon E.E, Kameron Ch. Vaiko muzikalumo puoselėjimas. Vilnius, 1999, p. 107.

Gučas A. Vaiko psichologija. Kaunas, 1981. p. 206.

Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius, 1996. p. 121 – 153.

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, p. 75 – 103.

8. MUZIKINĖS VEIKLOS PRIEMONIŲ PAŽINIMAS IR PANAUDOJIMAS UGDANT VAIKŲ MENINĘ RAIŠKĄ

Tikslai:

- Išvardyti ir apibūdinti muzikinės veiklos priemones, naudotinas organizuojant vaikų meninę raišką.
- Gebėti įvardyti muzikines vaikų veiklos sampratos sąvoką.

Muzikos valandėlė – pagrindinė veiklos priemonė, kurios metu ugdomi vaikų muzikiniai gebėjimai, formuojami bendros kultūros pagrindai. Muzikos valandėlė – tai pedagogo ir vaiko aktyvi veikla. Muzikos valandėlės metu vaikai dainuoja, šoka, groja, muzikuoja, klausosi muzikos kūrinių, susipažįsta su elementaria muzikos „kalba“, mokosi savarankiškai improvizuoti, kurti muziką. Ją sudaro daug

komponentų: dainavimas, muzikos klausymas, ritmika, muzikos „kalbos“ pradmenys, grojimas muzikos instrumentais, muzikinė kūryba, didaktiniai muzikos žaidimai. Ši muzikinės veiklos įvairovė muzikos valandėlės metu pedagogams leidžia ją įvairiai traktuoti. Tai priklauso nuo pedagogo meistriškumo, profesinio pasirėngimo. Svarbiausia, kad pedagogas skatintų vaikų kūrybiškumą, teigiamas emocijas. Be muzikos valandėlių, įvairioms amžiaus grupėms kurį laiką organizuojamos teminės valandėlės. Tai dramatinio pobūdžio veikla, kurios metu viena tema jungia įvairias meno rūšis, kartais įpinami gamtos, aplinkos pažinimo, sporto, sveiko gyvenimo būdo propagavimo, saugaus eismo, matematikos ir kt. elementai. Tokioms valandėlėms labiau turi pasiruošti pati pedagogė: susidaryti planėlį, apgalvoti medžiagą, kuri bus teikiama vaikams, eilėraščiai, dainos, rateliai, žaidimai, smulkioji tautosaka ir, žinoma, pačios pedagogės komentarai.

Vaikų darželiuose įsitvirtino ir kitos formos, kaip antai: muzikos integravimas į kitą veiklą, individuali muzikos valandėlė ir koncertinė veikla. Vaikai pratinami pajauti, suprasti estetinius, meninius bendrumus tarp muzikos ir kitų meno rūšių bei jų ryšį su vaiku supančiu pasauliu.

Labiausiai tinkama ugdymo priemonė yra etnomuzika. Ji tinka ir muzikos integravimui į kitą vaikų veiklą. Plačiau skaityti temoje apie etnokultūros ir etnomuzikos tradicijų puoselėjimą. Be muzikos valandėlių, įvairioms amžiaus grupėms jau kurį laiką organizuojamos teminės valandėlės. Pedagogui svarbiausias tikslas – įvairiais būdais skatinti vaiko interesą muzikai ir muzikinei veiklai, pritaikant tinkamas pedagogines priemones.

Metodų poveikio rezultatai

Ugdant vaikų muzikinę kultūrą, panaudojami įvairūs metodai: vaizdinis, praktinis, žodinis ir kt.

Vaizdinis metodas daugiausia naudojamas supažindinant vaikus su nauju muzikos kūrinium. Tai muzikos kūrinio, skirto klausymui, naujos dainos, ratelio, šokio judesių, pjesės demonstravimas, atliekant pačiam mokytojui arba pasinaudojant įrašais. Praktinį metodą pedagogas pasitelkia vaikų mokėjimams ir įgūdžiams lavinti. Vaikams pateikiami vokaliniai pratimai, ritmikos pavyzdžiai, mažos melodijos

atkarpėlės groti vaikiškais muzikos instrumentais, kūrybiškai eksperimentuoti ir kt. Vaikai juos kartoja, kol susiformuoja atitinkami išoriniai veiksmai, vidiniai procesai. Pedagoginiame procese vaikai daugelį išorinių veikslių išmoka pamėgdžiodami suaugusiuosius arba vieni kitus. Dainuodami, šokdami vaikai kartoja kitų veiksmus intuityviai ir taip juos perima. Aiškindamas muzikos kūrinio atlikimo ypatumus, analizuodamas išklaustyją muziką, pedagogas naudoja žodinį metodą. Į pokalbius apie muziką jis įtraukia vaikus, tuo aktyvindamas jų dalyvavimą muzikinėje veikloje. Darželio muzikinėje veikloje ypač plačiai naudojamas metodas - žaidimas. Sudarant specialius didaktinius žaidimus, perteikiamos muzikinės, estetinės žinios, lavinami įgūdžiai. Kaip žinia, ikimokyklinio amžiaus vaiko dar nedomina jo veiklos rezultatas. Svarbiausia jam - veiksmai, kurie atliekami muzikinėje veikloje. Tačiau tie veiksmai turi būti patrauklūs. Suprantama, kad muzikinėje veikloje ne visi veiksmai vaikams įdomūs, ypač kai reikia įtvirtinti tam tikrus įgūdžius. Pradinėje muzikinėje veikloje, kol neišlavinta vaiko valia, visai nepriimtini bet kokie prievartos metodai, todėl muzikos mokytojas sugalvoja įvairių žaidimų situacijų, kad patrauktų vaikų dėmesį ir pasiektų tikslą. Visi metodai taip susipynę, jog neįmanoma tiksliai nustatyti, kuris kada dominuoja.

Vaizdinis muzikos suvokimas

Šio percepcijos būdo atstovų pasisakymuose nėra tų požymių, kurie buvo būdingi intelektualiai vaizdiniam muzikos pažinimui. Aišku, tai jokių būdu nereiškia, kad tokiam suvokimui nereikalingi žmogaus protiniai sugebėjimai, ne, intelektas čia taip pat vaidina, kaip jau minėta, labai svarbų vaidmenį, tik šių klausytojų mąstyme vyrauja įvairių asociacijų sukelti vaizdiniai. Šiuose gausiuose vaizdiniuose, kurie neleidžia nurodyti bent kokio skirtumą klausytojų muzikos pažinimo, nėra pateikta nė mažiausios nuotaikos, klausytojo emocinės būsenos aprašymo, skaitant panašius pasisakymus, galima tik intuityviai spręsti apie klausytojo išgyventus jausmus ar emocijas. Galima pagrįstai galvoti, jog toks muzikos pažinimo būdas daugiau lavina klausytojo vaizduotę, bet ne jausmus.

Ar muzikos garsai tiesiogiai veikia klausytojo vaizduotę, asocijuojasi su įvairiais vaizdiniais ir tik po to teikia subjektui pasitenkinimą, žadina liūdesį, neviltį, džiaugsmą ir pan.? Tai yra, ar

tokio klausytojo mąstymas muzikos garsų kalbą - intonacijas - pirmiausia „verčia“ į vaizdinius, įvairius jų derinius bei kombinacijas, ir tik tada recipientas patiria meninius išgyvenimus, ar atvirkščiai - iš karto, lyg ir nesąmoningai, nepastebimai patiria įvairiausių jautulius, kuriuos modeliuoja muzikos intonacijų judėjimas ir kurie tada asocijuoja su subjekto patirtimi, inspiruodami kažkada matytus vaizdus, skaitytas knygas ar pan.? Trumpai tariant, svarbu išaiškinti vaizduotės ir išgyvenimų tarpusavio santykį, jų priešastingumo ryšį ir reikšmę muzikos pažinimui: kas šiuo atveju atlieka priešasties, o kas pasekmės funkcijas? Atsakymas į šį klausimą, matyt, gali būti toks: muzikos kūrinio intonacijos inspiruoja atitinkamus klausytojo jautulius, tačiau mąstymas ir vidinė ar išorinė kalba jų nefiksuoja. Patyręs analogiškų, praeityje patirtų išgyvenimų. Gautą rezultatą šio muzikos pažinimo būdo klausytojai jau išreiškia materializuota forma - žodžiais, piešiniais, raidėmis... Taigi tokioje psichinių pažinimo procesų grandinėje paprasčiausiai tik neišryškinamos būsenos, ką, mano nuomone, sugeba atlikti kito muzikos pažinimo būdo atstovai.

Užduotys:

- Plačiau išsiaiškinti išorinius ir vidinius vaiko asmenybės raidos faktorius, juos išvardyti, apibūdinti;
- Aprašyti kitas muzikinės veiklos formas.

Literatūra:

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998.

Vėrinėlis. Knyga auklėtoji. Vilnius, 1995.

Brėkienė M. Tarpdalykiniai muzikos ryšiai ikimokyklinukų veikloje. Vilnius, 1998.

Gaižutis A. Vaikystė ir grožis. Kaunas, 1988.

9. MUZIKOS INTEGRAVIMAS Į UGDOMĄJĄ VEIKLĄ, SIEKiant BENDOJO UGDYMO TIKSLŲ

Tikslas:

- Planuoti ir organizuoti vaikų meninę, pažintinę, komunikacinę veiklą panaudojant muziką.

Muzikos integravimui į kitą vaikų veiklą geriausiai tinka etnomuzika. Vaikų darželių pedagogams lieka tik gerai susipažinti su etnomuzika vaikams ir pasitelkti ją įvairiems ugdymo uždaviniams spręsti. Pedagoginiams tikslams ypač reikšminga įvairių žanrų vokalinė etnomuzika. Tarp dainos ir motinos kalbos yra tiesioginis ryšys. Pirmuosius teigiamus išpūdžius vaikas patiria klausydamas motinos lopsinės. Daina padeda vaikui emocionaliau suvokti gamtą, formuoja estetinę pasaulėjautą. Daina, integruota į gamtos aplinkos pažinimą temą, gali ją išplėsti, ilgiau išlika ikimokyklinuko atmintyje, skatina jį savarankiškai domėtis įvairiais gamtos reiškiniiais. Gamtos pažinimo pamokėlėms labai tiks gamtos garsų pamėgdžiojimai, kurie turi trumpus, bet poetiškus tekstus. Pvz.: pempė :., Gyvis gyvis, kas iš manęs pasidvyvs. Kiaušinėlius dėsiu. Vaikelius perėsiu“; putpelė : ., Put pilik, put pilik, greitai darbą atlik“. O kiek dar dainų apie paukščius, žvėris, naminius gyvūnus (gndrą, kiškį, lapę, oželį, gaidelį ir t.t.). Apdainuojama gyvūnija, augmenija skatina vaiką pagarbiai elgtis su gamta.

Užduotys ir klausimai:

- Sukurti renginio planą – kitų veiklos sričių integravimas su muzika;
- Kokias temas rekomenduotumėte muzikos integravimui (renginiai, valandėlės, popietės: gamtos, gimtinės ,ir bendravimas su įžymiais žmonėmis bei kt.).

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001.

Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Autorių grupė. Rekomenduota Švietimo ir mokslo ministerijos. Vilnius, 1995.

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998

10. MUZIKOS VALANDĖLIŲ IR KITŲ MUZIKOS VEIKLOS SRIČIŲ TEMATIKA

Tikslai:

- Išmokti tinkamai parinkti muzikos valandėlių tematiką ir struktūrą;
- Pravesti muzikinę valandėlę, vakarones, pramogas, įvairias šventes ir koncertus.

Esminiai ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinio ugdymo tikslai yra „įauginti“ vaiką į tautos muzikinę kultūrą, pratinti jį prie didžiosios muzikos, lavinant muzikinius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, formuojant estetinį muzikos suvokimą, gerą muzikinį skonį. Ikimokyklinė pedagogika aiškiai apibrėžia vaikų muzikinę veiklą, jos rūšis: muzikos klausymas, dainavimas, ritmika, muzikos kūryba, grojimas, muzikos „kalba“.

Muzika, kaip ir kitos meno rūšys, atspindi realų pasaulį. Ji padeda išreikšti žmonių išgyvenimus, jų poelgius, tarpusavio santykius. Muzika lydi žmogų ir kasdieniniame gyvenime, pagilina jo santykius su aplinkiniu pasauliu. Kaip rašo B. Asafjevas, muzika – garsinis realaus pasaulio atspindys. Joje girdisi gyvoji kalba, sujaudintas ar ramus pasakojimas, klausimas, atsakymas, kvietimas.

Muzika, skirtingai nei kitos meno šakos, turi laikiną charakterį, t.y. muzikos kūrinys tęsiasi tam tikra laiką; tuo metu mes savo vidine klausa sekame melodijos slinktį, lyg perdainuojame ją savyje. Kuo melodija yra geriau žinoma, tuo lengviau ir su didesniu pasitenkinimu yra sekamas muzikinio paveikslo vystymasis. Per emocijas ir nuotaiką muzika pažadina mūsų sąmonę, sukelia tam tikrų minčių, atitinkamų muzikinių išpūdžių. Didele dalimi tai priklauso nuo pedagogo meistriskumo, profesinio pasirengimo, svarbu, kad pedagogas skatintų vaikų kūrybiškumą, teigiamas emocijas. Muzikos valandėlių

tematika turi būti suderinta su grupės auklėtojos planuojama bendrojo ugdymo tema. Pateikiu muzikos valandėlės pavyzdį.

Ruduo

Tikslas. Instrumentinio muzikavimo plėtimas, improvizacija ritmu, dinamika, tembrai.

Įsidainavimas. Rudens garsai: šnarėjimas, lapų kritimas. Išskrendančių paukščių balsai.

Žaidimas. Lietuvių liaudies ratelis “Tyliai gražiai”.

Instrumentinis muzikavimas. Pagrokime rudens audrą ! Iš pradžių ima neramiai šlamėti medžiai, kyla vėjas. Krinta pirmieji lietaus lašai – melodinių instrumentų piano. Prasideda smarki liūtis. Ji stiprėja. Trenkia žaibas su perkūnija. Pamažu lietus rimsta atvirkštine tvarka. Neužmirštama dinamikos.

Muzikos klausymas. Audros kontrastas. R. Šumano “Senis Šaltis”. Klausimas vaikams: *Ar tai saulėtas, ankstyvas ruduo, ar pirmieji žiemos pranašai?*

(Muzikos valandėlės planas paimtas iš D. Aukštakalnytės knygelės (1) “18 muzikos pamokėlių”).

Be muzikos valandėlių, įvairioms amžiaus grupėms jau kurį laiką organizuojamos teminės valandėlės. Tai dramatinio pobūdžio veikla, kurios metu viena tema jungia įvairias meno rūšis, kartais įpinami gamtos, aplinkos pažinimo, matematikos elementai. Tokioms valandėlėms labiau turi pasiruošti pati pedagogė: susidaryti panelį, apgalvoti medžiagą, kuri bus teikiama vaikams – eilėraščiai, dainos, rateliai, žaidimai, smulkioji tautosaka ir, žinoma, pačios pedagogės komentarai.

Užduotys.

- Sudaryti šventės, pramogos planą;
- Sukurti renginiui scenarijų;
- Sudaryti įvairių amžiaus grupių muzikos valandėlių planą planuojant dalis, laiką;
- Parengti muzikos valandėlės planą – konspektą nurodyta tema.

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001
Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Kaunas, 1983.

Šileikienė I. Senieji papročiai vaikų darželyje. Vilnius, 1991.

11. MUZIKOS VALANDĖLĖS STRUKTŪRA, SUDĖTINIŲ DALIŲ KOMPONAVIMAS, LAIKO PASKIRSTYMAS

Tikslai:

- Mokėti tinkamai parinkti muzikos valandėlių tematika ir struktūrą.
- Išanalizuoti muzikos valandėlės planą – konspektą.
- Gebėti analizuoti ir organizuoti muzikinę veiklą.

Muzikos valandėlė – pagrindinė veiklos forma, kurios metu ugdomi vaikų muzikiniai gebėjimai, formuojami muzikinės ir bendrosios kultūros pagrindai. Muzikos valandėlė – tai pedagogo ir vaiko aktyvi veikla.

Muzikos valandėlės metu vaikai dainuoja, šoka, groja, muzikuoja, klausosi muzikos kūrinių, susipažįsta su elementaria muzikos „kalba”, mokosi savarankiškai improvizuoti, kurti muziką. Muzikos valandėlę sudaro daug komponentų: dainavimas, muzikos klausymas, ritmika, muzikos “kalbos” pradžios, grojimas muzikos instrumentais, muzikinė kūryba, didaktiniai muzikos žaidimai. Ši muzikinės veiklos įvairovė muzikos valandėlės metu pedagogams leidžia ją įvairiai traktuoti.

Tinkamos pedagoginės sąlygos savaime nepadės išspręsti muzikos mokymo ir auklėjimo uždavinių. Viską lemia mokytojo kūrybiškas darbas, ypač gebėjimas taikyti mokymo ir auklėjimo metodus. Kiekvienai vaikų muzikinės veiklos rūšiai (muzikos klausymasis, dainavimas, grojimas, muzikos rašto pradmenų mokymas, ritmikos ugdymas, didaktiniai muzikiniai žaidimai, muzikinė kūryba)

reikalinga sava metodika, kuri tinkamai taikoma, leidžia sėkmingai įgyvendinti muzikinio auklėjimo tikslus.

Pamokėlių struktūra. Mokymo efektyvumas labai daug priklauso nuo atitinkamo muzikos pamokėlės suplanavimo. Suprantama, kad per šias pamokėles vaikai ne vien dainuoja, bet ir klausosi muzikos, groja įvairiais instrumentais, šoka, žaidžia ratelius, atlieka tam tikras kūrybines pratybas. Visi šie dalykai yra svarbūs, ne visi jie formuoja vaiko asmenybę. Muzikos pamokėlės struktūra gali būti labai įvairi. Pagrindiniai jos komponentai yra šie:

1.Dainavimas:

- a)vokaliniai pratimai,
- b)supažindinimas su dainele,
- c)dainelės mokymas,
- d)dainelės kartojimas.

2.Muzikos klausymas:

- a)supažindinimas su kūrinium,
- b)pakartotinis jo klausymas.

3.Grojimas muzikos instrumentais:

- a)muzikos rašto pradmenų perteikimas,
- b)supažindinimas su muzikos kūrinėliu,
- c)kūrinėlio mokymas,
- d)kūrinėlio kartojimas.

4.Šokiai ir rateliai:

- a)ritminiai pratimai,
- b)supažindinimas su kūrinium,
- c)šokių ir ratelių mokymas,
- d)šokių ir ratelių kartojimas.

5. Kūrybinės užduotys.

6.Muzikiniai didaktiniai žaidimai.

Muzikos valandėlės planavimo pavyzdys
Tema: Dainavimas, A. Budriūno pasaka.

Nr.	Turinys	Trukmė minutėmis
1.	Dainavimas: a)vokalinis pratimas “Gandras”, b)susipažinimas su dainele “Pasaka” (muz. A. Budriūno), c)lietuvių 1. dainos “Šokinėjo pempelė” mokymas.	7
2.	Muzikos klausymas: a)pakartotinis “Maršo” ir “Polkos” klausymas (muz. P. Čaikovskio).	3
3.	Grojimas: a)iš klausos nustatyti ilgesnes ir trumpesnes natas, b)lietuvių 1. šokio “Klumpakojis” mokymas, c)lietuvių 1. melodijos “Du gaideliai” pakartojimas.	5
4.	Šokiai ir rateliai: a)ritminiai pratimai, b)choreografinis vaizdelis “Rudens šokis”, c)Lietuvių 1. šokio “Klumpakojis” pakartojimas.	7
5.	Kūrybinės užduotys: a)savarankiškai sukurti melodiją savo vardui.	5
6.	Muzikinis didaktinis žaidimas “Telefonas”; naujai sukurtų vardų melodijų įtvirtinimas.	3

Valandėlės planas. Jose turi būti visi suminėti pagrindiniai struktūros komponentai. Be abejo, jų išdėstymo tvarka gali šiek tiek pasikeisti. Žemiau pateikiame vienos valandėlės planą 5-6 metų vaikų grupei:

Užduotys:

- Parengti muzikos valandėlės planą – konspektą planuojant dalis, laiką.
- Parengti muzikos valandėlės išplėstinį planą.

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001
 Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. 1983.

Šileikienė I. Senieji papročiai vaikų darželyje. Vilnius, 1991.

Papildomas skaitymas:

Suzuki talentų ugdymo talentų ugdymo Lietuvoje koncepcija,

2005—06-17 Įsakymas Nr. 1128. Internetinė prieiga:

www.smm.lt/teisine-baze/docs

Šiaulių lopšelio – darželio "Saulutė" muzikinio ugdymo

programos analizė / Liucija Milašauskienė, Irena Čepienė.

Internetinė prieiga: www3.lrs.lt/pls/inter/

Informacija apie lopšelio-darželio „Dobilas“ veiklą, 2007-2008.

Internetinė prieiga

<http://www.panevezys.lt/Portals//aprasasdobilo08.pdf>

• 12. Plano – konspekto pavyzdžiai

Muzikos valandėlės išplėstinis planas

Grupė: 2 (3-4 metų vaikai).

Tema: Kelionė po muzikos pasaulį

Tikslai:

Sudaryti sąlygas vaikams dalyvauti kūrybinėje veikloje.

Plėtoti vaikų muzikinį akiračių.

Lavinti vaikų muzikinius gebėjimus.

Uždaviniai:

Padėti suvokti muzikos vaidmenį mokantis bendrauti.

Mokyti judesių raiškos.

Gilinti dainavimo įgūdžius.

Mokyti pajusti muzikos grožį.

Priemonės: vaizdinės, metodinės (plakatai, žaislai, muzikinė dėžutė).

Instrumentas – pianinas. Magnetofonas, muzikiniai įrašai.

Integruojami dalykai: lietuvių kalba, gamtos pažinimas.

1. DAINAVIMAS

Veikla: vokalinis pratimas „Katinėlis“. Dainuojame dainelę „Kinkų linku“, kurią vaikai puikiai moka ir dainuodami pajvairina dainelę judesiais. Dainuoja dainelę „Metukai“, supažindinimas su dainele „Muzikantai“.

2. DIDAKTINIS MUZIKOS ŽAIDIMAS

Veikla: Žaidimo pavadinimas – Pasakyk kuo tu vardu? Vaikai ir mokytoja susėda ratuku ant žemės. Visiems padainavus chorą, mokytoja padainuoja savo vardą. Galima suploti, treptelėti tiek kartų, kiek skiemenukų turi vardas. Dainelę kartojama tol, kol visi vaikai pasako savo vardus.

4. MUZIKOS KLAUSYMAS

Veikla: pakartotinis „valso“ klausymas. Vaikai atsigula atsipalaiduoja ir klausosi, kaip mokytoja groja pianinu.

O po to aptaria, kokią muziką girdėjo, ką per tą muziką įsivaizdavo.

5. ŠOKIAI IR RATELIAI

Veikla: ritminiai pratimai (imituoja vaikai, kaip vaikšto meškos, kaip šokinėja kiškučiai, kaip žygiuoja kareivėliai). Šokis „Ančiukai“ (vaikai sustoja rateliu su mokytoja ir kartu šoka ančiukų šoki).

Grupė: (4-5 metų vaikai).

Tema: Ekskursija į mišką – dainų kartojimas

Tikslas: 1. Supažindinti vaikus su mišku ir jame gyvenančiais gyvūnais. 2. Lavinti vaikų muzikinius gebėjimus.

Uždaviniai:

Skatinti vaikus domėtis miško gyvūnais 2. Ugdyti vaikų norą žinoti daugiau žinoti apie gyvūnus. **Integruojami dalykai:** gamtos pažinimas.

Eil. Nr.	Muzikos valandėlės dalys	Trukmė min
1.	Dainavimas: Vaikučiai, šiandien mes netikėtai atsidursime miške, juk taip gražu miške. O ,vaikai , kas taip skaisčiai šviečia, čia juk saulytė, tai gal pasisveikinkime su saulyte? „ Pasisveikinimas su saulyte”. Na va, pasisveikinom, o dabar linksmi keliaukim po mišką(„ Žygiavimas ir dainavimas”). Kaip smagu keliauti, ar ne , vaikai, o kas ten po krūmu tupi, tai juk kiškis. Vaikai , padainuokim dainelę apie kiškį „Kiškučio pyragėliai”. Einam toliau, vaikai o kas ten taip sunkiai ir dideliais žingsniais eina, ar tik ne meška, taip, vaikai, ten meška, o kas ten toli staugia, juk tai vilkas, jau bangu darosi, o kas ten po krūmu dreba ,ar tik ne kiškutis išsigandęs. O virš mūsų galvyčių taip pat kažkas čiulba, tarsi praneša , kad mums gresia pavojus , ar tik čia nebus žvirblis. Vaikai ,jau man nedrąsu daros, vaikai , gal mes žinom dainelę apie šiuos gyvūnus, taip, tai ko mes laukiam padainuokim , bus drąsiau, ir galbūt pabėgs tie žvėreliai išsigandę, kad mūsų daug ir kad mes jų nebijom, o linksmi dainuojam dainelę „ Šoko meškos”.	6
2.	Muzikos klausymas: Vaikai , mes tiek daug vaikščiojom , gal prisėskim pailsėti, atsigulkim , pailsėkim, juk ten dar keliauti (lopšinė „A – a, a – a mažučį”).	3

3	Muzikos rašto pradmenys (Ritmika) Pailsėjom, vaikai, galėsime vėl keliauti, bet ,vaikai pažiūrėkit ,kiek jau laikrodis rodo valandų, laikas bus jau eiti namo, vaikai ,kaip daro senas pavargęs laikrodis (TA – KU, TA -KU ketvirtinės natos); o kaip eina laikrodukas nepavargęs, linksmas(TI - KU, TI - KU, TI - KU, TI -KU aštuntinės natos).	
4.	Šokiai ir rateliai Vaikai, taip linksma pasidarė, gal pašokim žaidimą „Du gaideliai"(fonograma).	5
5.	Kūrybinės užduotis Gal jau būtų laikas eiti namo, linksma, bet jau reikia eiti, bet, vaikai, prieš mus yra pelkė, reikia ją praeiti, na štai ir praėjome, bet dar vargai nesibaigė, reikia eiti per krūmus, na štai ir praėjome, taip pavargom ,tai pailsėkim.	2
6.	Didaktiniai muzikos žaidimai Vaikai, aš dar nelabai jus pažįstu, tai gal susipažinkim , skaičiuotė ir ja sužinomi vardai.	4
7.	Atsisveikinimas Na , laikas jau eiti namo , pailsėjom, vaikai atsisveikiname „Viso gero".	2

Grupė : (5- 6 metų vaikai).

Tema : Aš pažįstu medelį, krūmą, gėlytę.

Tikslas: 1. Lavinti vaikų muzikinius gebėjus.

Uždaviniai: 1. Skatinti vaikus mylėti gamtą. 2. Mokyti pajusti per muziką gamtos grožį.

Integruojami dalykai: gamtos pažinimas.

Eil. Nr	Muzikos valandėlės dalys	Truk - mė min.
1.	<p>Dainavimas: Vaikučiai , mes einame į mišką ir pamatysime , kad gamtos spalvos yra įvairios , gamta pilna stebuklų ir, kad mes turime suprasti ir išmokti mylėti medžius, gėles . Išgirsim gamtos garsus ir eidami mes juos atkartosim , o juk ir mes mokam daug gražių dainelių , tai gal padainuojam dainelę apie medį (kartojimas dainelės): "Šakelės gintarinės, žiedeliai sidabriniai, o viršūnėlėj saulė. Ir vaikeliai, ir seneliai jam dainas dainuoja."0 , vaikai ,ar girdit , kaip ošia miškas, juk medžiai tai dainuoja, o jiems tai padeda nenuorama vėjas , tai ką , padėkime vėjui dainą padainuoti (kartojimas dainelės): "Kas tas vėjelis? Nei aukštai, nei žemai jo nematyti. Gal jis auksinis, gal sidabrinis, gal panašus į rožę? Kas tas vėjelis?".Na o ką pamatė mūsų mergaitės, oi kaip gražu , juk tai raudona gėlelė, gėlytė prašo : tik nenuskinkite manęs , aš dar noriu gyventi ir sutikti ryto saulę, dar noriu atsigerti ryto rasos. Na ką , mergaitės , pasimokykim naują dainelę apie raudoną gėlelę : "Raudona saulytė padangėj nušvito, tulpelė raudona prieš saulę pražydo, o tulpėj gyvena raudona mergytė raudoni skruosteliai raudona skarytė.Ir saulė raudona į vakarus suka. Raudona suknytė jau šviečia pro rūką."0 ar vaikučiai žino , kam dėkoti reikia , kad taip gražu visur, taip tai saulytei, lietučiui, žemei ir , aišku, mums , nes mes jau</p>	8

	išmokom mylėti medžius, gėles, krūmelius. Tai ką padainuokim dar ir apie saulę "Kai saulutė skaisčiai šviečia, mes išeiname į kiemą, klausomės paukštelių, ieškome gėlelių. Mes saulutę mylim, jai dainelę šią paskyrėm. Šviesk, saulele, šviesk šilta, kad dienele būt gera."	
2.	Muzikos klausymas: Vaikai , mes tiek daug vaikščiojom , gal atsigulkim ant kilimėlių (įsivaizduokim, kad gulim ant minkštų samanėlių), pailsėkim ir paklauskim ramios muzikos , kur girdėsim miško ošimą , upelio čiurlenimą ir saulės skleidžiamų šiltų garsų .	4
3.	Šokiai ir rateliai Na , mergaitės ir berniukai, mums taip , linksma tai ir pašokim pagal dainelę žaidimą „Saulėgraža”. Susikibę rankomis vaikai sukasi rateliu. Vienas vaikas vaizduoja kikių, kuris turi iš saulėgražos – iš ratelio išpešti sėklelę – kitą vaiką („Tas skaniausias sėkleles les”). Susikabinę rankomis jiedu išeina iš ratelio ir pasišokinėdami bėga aplink į priešinga pusę. Dabar jau antrasis vaikas yra žvirblis, jis vėl ištraukia sėklelę, paskui ši tampa zyle ... Gandras nešokdina paskutiniosios sėklelės, o įsijungia į ratelį, vaizduojantį saulėgražą. Už rato likęs vaikas dabar vaidina kikių, ir vėl viskas kartojasi iš pradžių.	5
4.	Kūrybinės užduotys Gal ir jau būtų laikas eiti namo, bet mums dar reikia perbristi per upelį, oi , šaunuoliai , perbridom, oi dar bėda, guli senas medis, gal vaikai perlipkim, perlipom, o dar matom daug krūmų, susigniaužkim ir lendam, lendam ir perlindom. Šaunuoliai, mes stiprūs ir sumanūs.	3
5.	Didaktiniai muzikos žaidimai Vaikučiai , aš dar jūsų gerai nepažįstu, tai gal susipažinkim per susipažinimo žaidimą, jis vadinasi „ Pasakyk, kuo tu vardu?” Mes susėdome ratu. Pasakyk kuo tu vardu? Giedrė, Karolina, Viktorija ir t.t. Aš pirma pagrosiu ir padainuosiu, kad atsimitumėte	4

	melodiją, o vėliau jums reikės pakartoti.	
6.	Atsisveikinimas Na ką, jau baigėsi mūsų šaunioji muzikos pamokėlė, tai tik mums liko visiems kartu atsisveikinti, taip, kaip mes jau mokam: baigias mūsų pamoka, laukia jau kita, šokom, grojom ir dainavom, plojom ritmą, solfedžiavom, dar ilgai skambės daina, o šiandieną lik sveika.	2

13. VAIKO KŪNO JUDESIŲ DERINIMAS IR IŠRAIŠKA MOKANT DAINUOTI ĮVAIRAUS POBŪDŽIO DAINA

Tikslas:

- Išmokti pritaikyti judesius, perteikiant dainos nuotaiką.

Esminiai ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinio ugdymo tikslai yra "įauginti" vaiką į tautos muzikinę kultūrą, pratinti jį prie didžiosios muzikos, lavinant muzikinius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, formuojant estetinį muzikos suvokimą, gerą muzikinį skonį. Ikimokyklinė pedagogika aiškiai apibrėžia vaikų muzikinę veiklą, jos rūšis. Išraiškos priemonių, galinčių sužadinti estetines emocijas, aiškumas, paprastumas, įtaigumas. Šio amžiaus vaikų emocinė skalė yra nedidelė, dominuoja labai kontrastingos nuotaikos. Labiau jiems patinka judrios, energingos nuotaikos muzika. Tačiau pagal šį vaikų polinkį sudarytas repertuaras ugdytų vienpusišką jausminę sferą, sudarytų prielaidas nesusiklausyti. Norint išvengti jausminio vienpusiškumo apraiškų, repertuare bent lygiomis dalimis turėtų būti linksmos, energingos, ramios, švelnios, liūdnos nuotaikos muzikos kūrinių. Nesudėtinga muzikinė "kalba", ryškios išraiškos priemonės gali greičiau sužadinti atitinkamas estetines emocijas, įtraukti į muzikos kūrinio suvokimą. Vidinės meninės sąrangos ir vaiko fizinių ypatumų atitikimas. Šiuo atveju atsižvelgiama į judesių atlikimo galimybes. Vokaliniai kūriniai vaikams atlikti parenkami atsižvelgiant į jų balso diapazonų įvairovę pirmos oktavos ribose. Renkant kūrinius su

judesiais, atsižvelgiama į amžiaus raidos ribotas galimybes koordinuoti judesius. Todėl vengiama sudėtingų šokių žingsnių, staigių posūkių, daug ir įvairių šokių figūrų. Šiai veiklos rūšiai labiausiai tinka lietuvių liaudės šokiai ir rateliai. Ikimokyklinio amžiaus vaikų vokalinių ir korpuso judesių nepaslankumas, atlikimo techniko stoka riboja muzikos tempą. Jiems netinka nei labai greitai, nei labai lėti tempai. Šio kriterijaus labiausiai paisoma atrenkant kūrinis vaikams. Ikimokyklinio amžiaus vaikai dėl fizinės raidos ypatumų dažnai sunkiai koordinuoja judesius. Tai pastebima šokant. Tačiau specialūs ritmikos pratimai, rateliai padeda jiems greičiau įveikti šią kliūtį. Mažų vaikų pedagogams nederėtų pamiršti, jog to amžiaus vaikai negali tiksliai atlikti judesių šokdami greito tempo šokius, grodami vaikiškais muzikos instrumentais. Be to, jie greitai pavargsta dėl intensyvios fizinės organizmo raidos. Tai riboja judesių trukmę bei atlikimo intensyvumą. Visi šie fiziniai vaikų ypatumai gerai formuojasi įvairioje muzikinėje veikloje.

Užduotis:

- Pritaikyti muzikai judesius pagal įvairią tematiką (metų laiką - sniego gniūžtės, senis besmegenis- žiema, lapai – rudenį, gėlės – pavasarį ir kt.).

Literatūra:

- Katinienė A., A. Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001.
Vaičienė A. Mažosios dainos. Šiauliai, 2001.
Šileikienė I. Liaudies tradicijų ugdymas. Vilnius, 1991.
Brazytė- Bindokienė D. Lietuvių papročiai ir tradicijos Vilnius, 1989
Česnulienė D. . Muzika ir žaidimas. Vilnius, 1999.
Čiurlionytė J. Lietuvių liaudies dainos vaikams. Vilnius, 1948, 1999
Čiurlionytė J. 30 dainų mažiems vaikams Vilnius, 1990

14. MUZIKINIŲ ŽAIDIMŲ REIKŠMĖ UGDANT VAIKŲ MENINIUS GABUMUS

Tikslas.

- Skiepyti liaudies muzikos vertės suvokimą ir jos panaudojimą vaikų muzikiniam ugdymui.

Muzikos kūriniai žadina įvairius emocinius išgyvenimus, skirtingą nuotaiką. Muzika taip pat veikia ir judesius. Antai, aidint maršui, žmogus nevalingai pasitempia, nusiteikia iškilmingai, jo žingsniai ryžtingi, energingi, tikslūs, rankų judesiai greiti. Rami muzika žadina norą atsipalaiduoti, judesiai būna lengvi, plastiški.

Rateliai, šokiai, judrieji žaidimai moko laiku pereiti nuo vienos judesių grupės prie kitos, greitai ir tiksliai pradėti, laiku sustoti. Visa tai ugdo vaiko orientaciją. Atlikdamas judesius su muzika, vaikas jaučia jos išraiškingumo ypatumus, grožėdamasis muzika ir jausdamas savo judesių plastiškumą, kūno lankstumą, jis džiaugiasi. Tai jam teikia ir estetinį pasigėrėjimą. Ritmikos ugdymo tikslai - ugdyti ritmo jausmą, formuoti gražią kūno laikyseną, supažindinti vaikus su įvairiais šokių judesiais. Programoje keliami tokie ritmikos ugdymo uždaviniai: mokyti vaikus suvokti nesudėtingus muzikinius vaizdus ir derinti judesius pagal muzikos pobūdį; ritmiškai ir išraiškingai atlikti judesius; mokyti vaikus žaisti įvairius muzikinius žaidimus, šokti ratelius ir šokius per muzikos pamokas ir laisvalaikį; mokyti jausti muzikos kūrinio ritmą ir išreikšti jį ritminiais judesiais; ugdyti vaikų kūrybinius gebėjimus, pratinti juos savarankiškai ir individualiai atkurti meninius vaizdus judesiais, sugalvoti naujus šokių ir ratelių variantus; formuoti gražius tarpusavio santykius.

Užduotys:

- Parinkti muzikinius žaidimus ir dainas, priklausančias etnomuzikos žanrui, ugdančias meninius gebėjimus.
- Šiuolaikiškai pateikti liaudies žaidimus pritaikant įvairius šokių elementus.

Literatūra:

- Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001
Vaičienė A. Mažosios dainelės. Šiauliai, 2001
Šileikienė I. Liaudies tradicijų ugdymas. Vilnius, 1991
Brazytė- Bindokienė D. Lietuvių papročiai ir tradicijos, Vilnius, 1989
Velykų rytą lelija pražydo Vilnius, 2006
Česnulienė D. Muzika ir žaidimai. Vilnius, 1999
Čiurlionytė J. Lietuvių liaudies dainos vaikams. Vilnius, 1948, 1999
Čiurlionytė J. 30 dainų mažiems vaikams Vilnius, 1990

15. LIAUDIES DAINELIŲ, RATELIŲ, GIESMIŲ ATLIKIMAS FORMUOJANT UGDYTINIŲ TAUTIŠKUMĄ

Tikslas:

- Skiepyti liaudies muzikos vertės suvokimą ir jos panaudojimą vaikų muzikiniam ugdymui.

Mokslininkės N. Vetluginos nuomone, dainavimas priklauso prie tos muzikinės veiklos, kurios dėka formuojamas vaiko estetiškas santykis su gyvenimu, turtėja jo emocijos, ugdomi sensoriniai gabumai, tobulėja vokalinės galimybės. Dainuojant stiprėja vaiko interesas ne tik dainai, bet ir muzikai. Vaikas, savarankiškai atlikdamas dainą draugams ir publikai, kurie šiltai priima jo dainavimą, suvokia savo muzikinius sugebėjimus ir jaučia paskatą juos toliau tobulinti, gilinti muzikines žinias.

Įvairaus pobūdžio dainų atlikimas daro teigiamą įtaką fiziniams vaikų vystymuisi. Dainuojant lavėja vaiko kvėpavimo aparatas, kuris geriau aprūpina organizmą deguonimi ir pagerina širdies darbą. Įvairūs vokaliniai pratimai labai sėkmingai šalina kalbos defektus, o stovėsena dainavimo metu padeda lavinti taisyklingos laikysenos įgūdžius ir pan. Be to, dainavimas formuoja malonų balso tembrą, stiprina balso

klostes. Sveikas ir gražus balsas svarbus ir sėkmingam vaikų bendravimui.

Kaip matome, dainavimo reikšmė muzikiniam ir bendram vaiko vystymuisi yra akivaizdi. Dėl to jam reikėtų skirti didesnę dėmesį visoje muzikinio ir bendrojo lavinimo sistemoje. Dainos darželiuose turėtų skambėti ne tik per muzikos, bet ir per kitų dalykų valandėles. Ypač turėtų dominuoti daina savarankiškoje muzikinėje vaikų veikloje. Vaikai savarankiškai gali dainuoti grupėmis ir po vieną, pritardami instrumentu arba be jo. Svarbu, kad vaikai norėtų savarankiškai dainuoti ne tik darželyje, bet ir namie. Jeigu mes išugdysime šį jų norą, tai galėsime sakyti, kad mūsų darbas tikrai sėkmingas. Svarbu, kad vaikai kuo anksčiau įgytų reikiamų dainavimo įgūdžių ir panaudotų išmoktą dainą savo žaidimuose bei kitoje veikloje.

Užduotys:

- Parinkti muzikinius žaidimus, dainas, priklausančias etnomuzikos žanrui.
- Šiuolaikiškai pateikti liaudies žaidimus pritaikant įvairius šokių elementus.

Literatūra.

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001

Vaičienė A. Mažosios dainelės. Šiauliai, 2001

Šileikienė I. Liaudies tradicijų ugdymas. Vilnius 1991

Česnulienė D. Muzika ir žaidimai. Vilnius, 1999

Čiurlionytė J. Lietuvių liaudies dainos vaikams. Vilnius, 1948, 1999

Čiurlionytė J. 30 dainų mažiems vaikams, Vilnius, 1990

.

16. ETNOKULTŪROS IR ETNOMUZIČOS TRADICIJŲ PUOSELĖJIMAS VISUMINIAME VAIKO UGDYMO PROCESĖ.

Tikslai:

- Panaudoti etnomuziką ir tautos tradicijas visuminiame vaiko ugdymo procese;
- Mokyti grožėtis, džiaugtis kūrinių turiniu, muzika, interpretavimu.

Lietuvių etnomuzika vaikams apima įvairius žanus: tai dainos, rateliai, šokiai, žaidimai. Kiekvieno žano viduje dar yra skiriamos kūrinių grupės.

Dainų grupė:

lopšinės, žaidiniai, gamtos garsų pamėgdžiojimai, erziniai, dainuojamosios skaičiuotės, raliavimai, ūkavimai, pasakų dainuojamieji intarpai.

Lopšinės – tai sinkretinio pobūdžio muzikos kūriniai, susidedantys iš trijų komponentų: žodžio, melodijos ir judesio. Paprastai lopšinės laikomos motinos kūryba arba kitų, suaugusių žmonių, kurie prižiūri mažus vaikus, kūryba. Vieni lopšinių tekstai yra labai primityvūs ir apsiriboja tik keliais žodžiais, pvz., A-A, a-a pupą. Kitų gi tekstuose būna daugiau prasmingų žodžių, motinos pamąstymų apie vaiko ateitį, kuris užaugęs bus tvirtas kaip ažuolėlis, skraidys kaip sakalėlis, dukrelė bus balta kaip gulbė ir pan. Visų lopšinių melodijos paprastos, lengvai įsimenamos.

Žaidimai – tai tarpinis žanas tarp dainos ir žaidimo, muzikos kūrinielis, dažniausiai turintis vieną posmelį. Tai taip pat sinkretinis kūrinielis. Nuo muzikinių žaidimų skiriasi tuo, kad judesius atlieka suaugęs žmogus su kai kuriomis vaiko kūno dalimis: rankomis, kojomis, galva, visu korpusu.

Gyvūnijos apdainavimas. Jau pavadinimas parodo, jog tai dainos apie gyvūnus. Jose apdainuojamas natūralus gyvūnų pasaulis ir įsmeninatas žmonių gyvenimas, pasaulėjauta, įvairūs įvykiai ir kt. Pagrindiniai šių dainų veikėjai yra naminiai gyvuliai, naminiai paukščiai, laukiniai žvėrys, paukščiai. Taip pat apdainuojami kai kurie

vabzdžiai, ropliai. Šios rūšies dainos yra labai svarbi gamtos pažinimo priemonė bei vaiko dorinio, estetinio suvokimo formavimosi sritis.

Formulinės dainos – tai ypatingos formos dainos, susidedančios iš įvairių žodžių bei frazių kartojimo kombinacijų, kai tekste pradeda nauja eilutė, o frazė ir toliau vis kartoja tai, kas buvo pasakyta anksčiau(pvz., daina „Išbėgs pelė iš miško“). Šios dainos lavina atmintį, padeda sukaupti dėmesį.

Gamtos garsų mėgdžiojimas – tai gamtos garsų atkūrimas, imituojant tuos garsus atitinkama melodija bei tekstu. Gamtos garsų pamėgdžiojimui buvo kuriami kuo tiksliau atkuriant juos ritmizuotu tekstu. Dažniausiai tai dorovinio elgesio pamokymai, buitiniai ar estetiški vaikams suprantami vaizdeliai. Pvz., gegutės balso pamėgdžiojimai: „Kū – kū, kū – kū, duos kiškis taukų, patepsim ratus, važiuosim metus“; kregždutė „Tai man dyvai, tai man dyvai, kad Kaziukas murzinas, murzinas“. Gamtos garsų mėgdžiojimas gerai lavina kalbos padargus, muzikinę klausą, estetinę pasaulėjautą.

Dainuojamosios skaičiuotės – tai smulkiosios tautosakos žanras, kurio paskirtis – objektyviai paskirstyti vaidmenis žaidžiant. Aktyvesni vaikai, žaisdami įvairius žaidimus su bendraamžiais, stengiasi atlikti įdomesnius, patrauklesnius vaidmenis. Mažesniesiems ir mažiau aktyviems vaikams visą laiką tenka tik antraeiliai, labai paprasti vaidmenys, nors pastarieji ne tik trokšta įdomesnių vaidmenų, bet neretai juos atlieka geriau. Skaičiuotės šį konfliktą išsprendžia labai taikiai ir objektyviai. Skaičiuotės yra mėgstamos tiek ikimokyklinio, tiek ir mokyklinio amžiaus vaikų. Ikimokyklinių įstaigų pedagogų viena iš svarbiausių ugdymo užduočių – kuo daugiau vaikus išmokyti skaičiuočių. Skaičiuotės gerai lavina vaikų balsus ir grupinio dainavimo įgūdžius.

Erzinimai yra gana populiarūs tarp vaikų ir šiandien. Tai žodžių porų kartojimas, nesiejant jų pagal prasmę. Tai savotiškos kalbos pratybos, pratinamasi rimuoti. Kaip ir skaičiuotės, erzinimai ir dainuojami, ir skanduojami.

Ūkavimai – tai šūksniai, kurie skirti susižinoti paklydus miške, nakties tamsoje ar pan. Paprastai šūksnius sudaro balsiai, tačiau pasitaiko skiemenų ir su priebalsiais, pvz., „ū – ū“, „a- ū“, „ė – hė - hė“ ir kt. Ūkavimai taip pat gerai lavina balsą, klausą.

Raliavimai – tai piemenų signalai, trumpos dainelės gyvuliams ganyti. Šiandien jie yra mažiau populiarūs, nes piemenavimas beveik išnyko iš mūsų gyvenimo.

Pasakų dainuojamieji intarpai – tai gana gausus ir mažų vaikų labai mėgstamas žanras. Jį sudaro pasakų dalys, kurios yra dainuojamos. Dainuojamieji intarpai labai pagyvina pasakas. Be to, dainuojamieji intarpai tam tikra prasme pratina prie operinio meno suvokimo.

Ritmikos grupę sudaro muzikiniai žaidimai, rateliai, šokiai.

Mzikiniai žaidimai yra ne kas kita kaip drama ir muzika drauge. Kiekvienas muzikinis žaidimas turi tam tikrą scenarijų, kurio personažai atlieka tam tikrus vaidybinius veiksmus. Prieš žaidimą vaikas turi pasiskirstyti vaidmenis ir kuo tiksliau juos atlikti. Visada vaikai turi tų veiksmų interpretacijos laisvę, o tai labai skatina jų kūrybiškumą. Vaidybiniai veiksmai atliekami dainuojant bei pritariant instrumentu. Pvz., „Ganau ganau aveles“. Ikimokyklinukai labai mėgsta šiuos žaidimus, nes turi galimybę pasireikšti, pasirodyti patys.

Rateliai – tarpinis žanras tarp dainos ir šokio. Rateliais vadinami todėl, kad judesiai yra atliekami dainuojant, kai atlikėjai stovi ir eina ratu. Ratelio teksto prasmė atskleidžiama imitaciniais judesiais. Dažniausiai ratelių turinį sudaro žemės ūkio darbai. Tai vaikų mėgstamiausias žanras, nes jis tenkina judėjimo, saviraiškos poreikius. Einant ratelius lavėja vaiko judesiai, jų koordinacija erdvėje, vystosi matematiniai vaizdiniai, ritmo pojūtis.

Šokiai – tai sintetinis kūrinėlis vaikams, turintis melodiją, tekstą ir atitinkančius nuotaiką judesius. Tekstai dažniausiai yra vieno posmelio. Manoma, kad tekstai buvo kuriami tam, kad vaikai galėtų šokti savarankiškai, atlikdami sudėtingesnes melodijas, kurių instrumentais dar negalėjo atlikti. Labai populiarūs šie šokiai: „Bitute pilkoji“, „Klumpakojis“, „Ragučiai“ ir kt. Šokiai, kaip ir rateliai, padeda lavinti judesius, ritmo jausmą, pratina reikšti muziką meniniais judesiais, jų atlikimo ansambliškuoju, tenkina judėjimo, programavimo poreikius.

Instrumentinė muzika – tai įvairiausi melodijų, ritmų motyvai. Dažniausiai jie atliekami primityviais, pačių vaikų pasigamintais instrumentais: švilpynėmis, plepynėmis, ištemptu tarp dantų ir rankos pirštų siūlu, šukomis su plonu popierėliu ant jų, pagaliukais, akmenukais ir t.t. Mažieji groja ir suaugusiųjų pagamintais molinukais, dūdelėmis, būgneliais ir kt. Grojimas instrumentais padeda lavinti smulkiuosius

pirštų raumenis, rankų judesių koordinaciją, tenkina veiksmų su daiktais, saviraiškos poreikius, lavina ritmo jausmą, klausą, ansamblišumą ir kt. Dera paminėti, kad ne visi ikimokyklinio amžiaus vaikai gali atlikti sudėtingesnius instrumentinius kūrinėlius, nes tai reikalauja ilgesnio mokymosi. Tai juos vargina, dėl to dalis vaikų praranda norą muzikuoti. Vaikus visiškai tenkina paprasti ritmo pratimėliai, dviejų, trijų garsų melodijos.

Užduotys:

- Aptarti vaikiškos etnomuzikos žanrus;
- Apibūdinti etnomuzikos žanrų įtaką puoselėjant tautiškumo tradicijas;
- Suvokti etnomuzikos pedagoginį funkcionalumą.

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001

Vaičienė A. Mažosios dainelės. Šiauliai, 2001

Šileikienė I. Liaudies tradicijų ugdymas. Vilnius, 1991

Česnulienė D. Muzika ir žaidimai. Vilnius, 1999

Čiurlionytė J. Lietuvių liaudies dainos vaikams. Vilnius, 1948, 1999

Čiurlionytė J. 30 dainų mažiems vaikams, Vilnius, 1990

17. MENINIO DAINAVIMO PANAUDOJIMAS UGDANT VAIKŲ KŪRYBIŠKUMĄ IR LAVINANT JŲ MENINIUS GEBĖJIMUS

Tikslai:

- Išradingai organizuoti menišką dainos mokymą;
- Skatinti dainuojant kūrybiškai demonstruoti imitacinius judesius.

Deja, darželiuose vaikų dainavimas dar nėra reikiamo lygio. Dainų repertuaras ne visada atitinka fizines ir psichines šio amžiaus vaikų galimybes ir neatlieka tų muzikinio ir bendrojo auklėjimo bei lavinimo funkcijų, kurias jis turėtų atlikti. Visas dainavimo mokymas šiuo metu turi tokį tikslą- išmokyti vaikus tam tikrą kiekį dainų, kad galėtų jas dainuoti šventiniuose koncertuose. Todėl daugelyje ikimokyklinių įstaigų vaikai diena iš dienos mokomi dainelių, ratelių.stengiantis, kad jie gerai išminktų žodžius ir gebėtų kartu su visais pradėti ir baigti dainą. Į garso formavimą, balso diapazono plėtimą, ritmo ir garso aukščio suvokimo ugdymą, meninį dainos atlikimą ir kt. beveik nekreipiama dėmesio. Kodėl taip yra? Pirmiausia todėl sudarant programą būtina atsižvelgti į kiekvieno šokio ar žaidimo fizinį krūvį. Negalima į programą įtraukti paeiliui keleto judrių šokių ir dar linksmo žaidimo, o po judraus žaidimo negalima dainuoti dainų. Šventė programa turi būti sudaryta, kad vaikai - atlikėjai turėtų galimybę matyti visą šventę ir dalyvauti bendrame pasilinksminime.Muzika turi būti aukšto meninio lygio. Į šventės programą būtinai turi būti įtraukiami žaidimai - atrakcionai. Žaidimai gali būti įvairūs: su muzika, su daina, liaudies žaidimai, įtraukiami žaidimai, kurie daugiau ar mažiau atitinka šventės turinį ir patinka atlikėjams bei žiūrovams. Vedėjo vaidmens negalima patikėti vaikui. Si užduotis jiems per sunki, be to, kiekvienas vaikas turi aktyviai dalyvauti šventės programoje.

Šventės aptariamoms pedagogų bendruomenėje, o patikę programos numeriai pakartojami per muzikos valandėles arba kitų grupių vaikams.

Užduotys ir klausimai:

- Pademonstruoti menišką dainos atlikimą panaudojus imitacinius ir kitus judesius.
- Sugalvoti judesius kurie atitiktų dainos nuotaiką, charakterį, pobūdį, padėtų perteikti dainos nuotaiką.
- Pritaikyti muzikai judesius pagal įvairią tematiką (metų laiką – snaigės, sniego gniūžtės, senis besmegenis – žiemą; lapai - rudenį; gėlės – pavasarį, vasarą ir kt.).
- Pritaikyti muzikiniams žaidimams judesius pagal vaikų amžių, šventės, pramogos pobūdį.
- Pademonstruoti įvairią emocinę išraišką kuriant muzikinį foną, atliekant pritarimą ir kt.

Literatūra:

- A. Katinienė. A. Vaičienė. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai. 2001.
 D. Česnulienė. Muzika ir žaidimas. Vilnius.1999.
 L. Sirutienės. Vesto seminaro „ Muzikos išraiška per judesį” medžiaga. 1996.

18 .VAIZDINIŲ PRIEMONIŲ GAMYBA, SISTEMINIMAS IR KATALOGIZAVIMAS

Tikslas:

- Žinoti reikalingų muzikinių priemonių gamybos būdus, sisteminią ir katalogizavimą.

Ne mažiau reikalinga muzikos pedagogui metodinė muzikinė literatūra. Tai įvairios vaikų muzikinio lavinimo ir auklėjimo metodikos, kuriose suformuluoti pagrindiniai uždaviniai, pateikiamos grupės ir kiti svarbūs klausimai. Kasmetiniam muzikos repertuarui atnaujinti, darbui tobulinti reikalingi dainų, ratelių, šokių rinkiniai, įvairios tautosakos knygos, kita pedagoginė, psichologinė, muzikologinė literatūra.

Vaikų muzikinio lavinimo ir auklėjimo darželyje sėkmė daug priklauso nuo tinkamų šiam darbui įvairių muzikinių ir nemuzikinių priemonių komplektavimo. Tačiau vaikų darželis turi žymiai mažiau galimybių individualiai ugdyti vaikų muzikinius gabumus, nors ir organizuojamos papildomos muzikinės pamokėlės su muzikai gabesniais vaikais. Šeima labiau rūpinasi individualiu vaikų muzikiniu lavinimu, o darželis - kolektyviniu. Muzikos vadovas turi būti sukaupęs daug ir įvairių vaizdinių priemonių, pasigamintų ir įgytų, skirtų įvairiai veiklai. Tai ir ritmo ugdymui, muzikavimui, muzikos klausymui ir kt. Jos turi būti ne tik estetiškos, praktiškos, bet ir susistemos t.y. kiekvienas mokytojas turi turėti gausų priemonių instrumentarijų.

Užduotys:

- Pagaminti nurodytas vaizdines priemones. (ritmui, muz. kūrybai, muzikiniams didaktiniams žaidimams)
- Kaip jas pritaikyti įvairioje veikloje (muzikuojant, dainuojant, ritmo lavinimo pratimuose).

Literatūra:

Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998

19. ŠVENTĖ VAIKO GYVENIME, JOS SUKŪRIMAS

Tikslai:

- Susieti šventės idėją su muzikos kūrinų repertuaru ir integruoti ją į vaiko dvasinį pasaulį.
- Suvokti šventės reikšmę vaiko dvasinės kultūros formavimui ir džiugiems išgyvenimams.
- Sieti šventę su estetinė ir dorovine tautos patirtimi.
- Gebėti organizuoti šventes, renginius ir kt. veiklą.

Svarbią vietą ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus užima šventės, kurių svarbiausias tikslas - suteikti vaikams džiaugsmo, emocijų, plėsti jų akiratį. Švenčių metu vaikai gali parodyti savo muzikinius gebėjimus žiūrovams, mokosi bendravimo, susipažįsta su tautinėmis tradicijomis, papročiais, formuojasi jų sceninė kultūra. Šventės programėlėse panaudojama ir muzika, ir daina, ir meninis žodis, ir vaizduojamasis menas. Visa tai turi stiprų visuminio ugdymo poveikį vaikams. Šventė turi būti džiaugsmingas įvykis vaiko gyvenime. Vaikų išgyvenimai, bendras susidomėjimas sujungia juos į darželio bendruomenę. Pasiruošimas šventei ugdo vaikų meninį skonį. Meninis šventės apiformavimas, aktyvus vaikų dalyvavimas šioje veikloje ugdo grožio supratimą, žadina džiugias emocijas. Jau susiformavo tradicija džiugiai ir iškilmingai švęsti tautos šventes, kalendorines šventes, sutikti Naujuosius metus, išleisti į mokyklą vyresnius vaikus. Ikimokyklinio amžiaus vaikai negali suvokti kai kurių švenčių esmės, istorinių įvykių politinės prasmės, tačiau bendras visos tautos rengimasis šventėms namuose, darželyje palieka neišdildomą įspūdį. Vaikų darželyje švenčių pedagoginę vertę sudaro bendras išgyvenimas, pakilimas, kuris apima visus - nuo mažo iki didelio. Vaikai nuoširdžiai džiaugiasi, stebėdami, kaip ruošiamasi šventėms namie ir darželyje, matydami papuoštus namus ir gatves, klausydamiesi suaugusiųjų pasakojimo apie tautos šventes. Tai išoriniai šventės požymiai, bet ir į juos vaikai jautriai reaguoja, intuityviai jaučia meilę Tėvynei, pagarbą jos tradicijoms ir papročiams.

Šventei pradedama ruoštis prieš 1,5-2 mėnesius. Sudarant jos scenarijų, stengiamasi, kad joje dalyvautų visi vaikai, kad vaikams nebūtų per didelis fizinis krūvis. Nerekomenduojama paeiliui keletu judrių šokių ar žaidimų, o po judraus, gyvo ratelio ar šokio - dainuoti

dainą. Tai vargina vaikus, per daug juos blaško. Programoje turi atsispindėti šventės idėja ir derintis dainos, eilėraščiai, mišlės, atrakcionai, šokiai, žaidimai, vedėjo kalba. Į šventės scenarijų įtraukiamos gerai žinomos dainos, šokiai, rateliai ir specialiai tai šventei keletas išmoktų kūrinų. Pagal šventės turinį panaudojami atrakcionai. Programa sudaroma taip, kad vaikų susidomėjimas švente augtų, nuoseklus rengimasis jai teiktų vaikams džiaugsmo ir baigtųsi smagiausiu, ryškiausiu akcentu. Rekomenduojama keletą šventės programos numerių pateikti vaikams kaip siurprizą. Tai būna maloni staigmena šventės dalyviams. Šventės scenarijus negali būti griežtai reglamentuotas. Siūloma darželyje šventę pradėti arba iš ryto, kai vaikai nepavargę, gerai nusiteikę, žvalūs, arba atsikėlę tuoj po dienos miego. Visose šventėse siekiama emocijų, tinkamo, išraiškingo dainų, šokių atlikimo. Iš vaikų nereikalaujama stipraus balso, siekiama, kad viskas būtų atliekama natūraliai. Šventėje ir ją aptariant neakcentuojamos vaikų klaidos, išsiblaškyimas, nesistebima ir neduodama pastabų.

Atsižvelgiant į kiekvienos šventės turinį, muzika parenkama labai apgalvotai, kad ji sužadintų vaikams atitinkamą nuotaiką, norą aktyviai dalyvauti šventėje, žaisti, šokti, parodyti kitus savo meninius gebėjimus. Visose šventėse privalo skambėti lietuvių liaudies melodijos. Nepaprastai svarbus šventės vedėjo vaidmuo. Paskirstant vaikams vaidmenis, būtina atsižvelgti į kiekvieno vaiko sugebėjimus. Reikia prisiminti, kad šventėje, be atlikėjų, yra vaikai - žiūrovai, kuriems rodomi dalykai privalo būti įdomūs ir teikti malonumą. Tik gerai apgalvotas šventės scenarijus sudomins vaikus ir ugdys jų meninį skonį. Jeigu vaikas nori šventėje atlikti kokį nors vaidmenį, tačiau šis yra per sunkus, reikia jam pasiūlyti kitą. Į šventinį pasirodymą būtina įtraukti visu vaikus, ypač atkreipti dėmesį į mažiau aktyvius. Tai prisidės prie tokių vaikų muzikinių gabumų ugdymo, vers juos domėtis muzika daina, žaidimu. Šventė turi būti džiaugsmingas ir išpūdingas įvykis vaiko gyvenime. Ruošiant šventės programą, būtina atsižvelgti į šiuos dalykus:

- Į šventės programą galima įtraukti naujų muzikinių numerių;
- Sudarant programą būtina atsižvelgti į kiekvieno šokio ir žaidimo fizinį krūvį. Negalima į programą įtraukti paeiliui keleto judrių šokių ir dar linksmo žaidimo, o po judraus žaidimo negalima dainuoti dainų;

- Šventės programa turi būti sudaryta, kad vaikai – atlikėjai turėtų galimybę matyti visą šventę ir dalyvauti bendrame pasilinksminime.
- Muzika turi būti aukšto meninio lygio.
- Į šventės programą būtinai turi būti įtraukiami žaidimai, atrakcionai. Žaidimai gali būti įvairūs: su muzika, su daina, liaudies žaidimai, į ją įtraukiami žaidimai, kurie daugiau ar mažiau atitinka šventės turinį ir patinka atlikėjams bei žiūrovams.
- Vedėjo vaidmens negalima patikėti vaikui. Ši užduotis jiems per sunki, be to, kiekvienas vaikas turi aktyviai dalyvauti šventės programoje. Šventės aptariamoms pedagogų bendruomenėje, o patikę programos numeriai pakartojami per muzikos valandėles arba kitų grupių vaikams.

Užduotys ir klausimai:

- Sukurti šventės scenarijų.
- Pravesti šventę ir ją aptarti.
- Į ką atsižvelgti kuriant įvairių švenčių scenarijus.

Literatūra.

„Vėrinėlis“. Vaikų darželio programa. Vilnius, 1993

„Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai“. Grupės autorių. Rekomenduota Švietimo ir mokslo ministerijos.

20. MUZIKOS VADOVO FUNKCIJA ORGANIZACINIAME PROCESSE

Tikslai:

- Žinoti reikalavimus muzikos pedagogo asmenybei;
- Aptarti pedagogo požiūrį į vaikų meninių ir muzikinių gebėjimų vystymosi galimybes.

Nuo pat vaikų darželių įsikūrimo Lietuvoje pradžios didžiulis dėmesys buvo kreipiamas į pedagogo asmenybę, jo įtaką vaikų ugdymo sėkmei ir įvairių galių plėtojimui. Pedagogo asmenybei daug dėmesio skyrė ir skiria daugelis žymių pedagogų, kaip antai: J. Ambraška, B. Bitinas, A. Gučas, J. Čiurlionytė, R. Jovaiša, K. Miškinis, A. Ruzgas. Remiantis jų pasisakymais apie pedagogo asmenybę, galima teigti, kad svarbiausios pedagogo savybės būtų psichologinė - pedagoginė erudicija, bendrahumanitarinis išsilavinimas bei profesinis pasirengimas. J. Vokietaitis rašė, jog pedagogas turi išauklėti savyje ne vien tas būdo ypatybes, kurios labai svarbios jam, kaip asmeniui, dirbančiam auklėtojo darbą: veiklus savarankiškumas, stengimasis įgyti naujų žinių, kad pagerintų, patobulintų auklėjimo ir mokymo kelius, be to, jis turi įgyti taip pat reikalingų darbui įgūdžių. „Pedagogas, - rašė S. Šalkauskis, - tai asmuo, kuriam lavinimas ir auklėjimas yra profesija“. Tam jis turi būti specialiai pasirengęs ugdyti vaiką, siekti pedagoginio tikslo planingai, metodiškai ir iš pašaukimo.

Ypač didelį poveikį vaikų muzikiniam ugdymui turėjo ir pedagogo požiūris į vaikų meninių ir muzikinių gebėjimų vystymosi galimybes, ugdymo tikslus ir priemones. Anot R. Ušinsko, tik asmenybė gali ugdyti asmenybes. Pedagogo asmenybė, jos požiūris į muziką lemia muzikinio darbo sėkmę ir daro didžiulę įtaką tolesniam vaikų muzikiniam tobulėjimui. Vaikų darželyje muzikinį ugdymą organizuoja du pedagogai (muzikos pedagogas ir grupės auklėtojas). Be auklėtojos aktyvaus dalyvavimo muzikinėje veikloje vargu ar būtų galima pasiekti gerų rezultatų. Auklėtoja, bendraudama su vaikais visą dieną, turi galimybę įtvirtinti tas muzikines žinias, kurias vaikas įgijo muzikinių valandėlių metu. Vaikų darželio auklėtoja, dirbanti su vaikais, turėtų atitikti tokius reikalavimus:

- Turėti gerą, taisyklingą tartį, muzikinę klausą ir mokėti dainuoti.
- Mokėti groti bent vienu muzikos instrumentu.
- Pažinti muzikinį raštą.
- Mokėti savo tautos šokių, ratelių.
- Turėti žinių apie dainuojamąją tautosaką ir mokėti ją taikyti savo darbe.
- Būti kūrybingai ir skatinti vaikų meninę raišką.

Ikimokyklinio amžiaus vaiko muzikinės kultūros raidos sėkmę iš esmės lemia suaugusiojo bendravimas su vaiku muzikinės veiklos metu. Vaiko santykis su muzika yra labai emocionalus, todėl trapus, lengvai pažeidžiamas. Pedagogai, kiti suaugusieji turi būti labai atidūs, humaniški, demokratiški vaikų atžvilgiu, su kiekvienu elgtis pagarbiai, jautriai reaguoti į vaikų negandas, padėti jas įveikti, nes jų pareiga - perteikti vaikams vieną didžiausių žmonių dvasinių vertybių - muziką.

Labai svarbu, kad vaikas jaustųsi pedagogo mylimas, niekada nebūtų žeminamas. Muzikos pedagogas, kuriam patikėtas vaikų muzikinis ugdymas, pats turi būti aukštos muzikinės ir bendros dvasinės kultūros, gerai žinoti vaikų ugdymo pedagogines ir psichologines paslaptis.

Įrodyta, kad tarp normaliai girdinčių vaikų visai negabių muzikai nėra, tačiau formuojant muzikinę jų kultūrą būtinas individualus darbas, atskleidžiantis ir puoselėjantis kiekvieno vaiko muzikines galimybes.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinis ugdymas yra labai specifinis. Vaikai gali labai daug pasiekti, jeigu muzika ir ugdymo metodai bus pritaikyti prie jų psichofizinių ypatumų, jeigu šiam darbui bus kryptingai parengtas muzikas. Visą muzikinį ugdymą darželyje dažniausiai organizuoja muzikos pedagogas. Jam patikėta ugdyti mažų vaikų muzikinius gabumus, formuoti gerą muzikinį skonį, „įauginti“ vaikus į tautos dvasinę kultūrą, todėl jis turi žinoti, kad tiesiausias kelias vedantis vaiką į šią kultūrą, yra jos dvasinių vertybių pateikimas visomis vaikui prieinamomis priemonėmis. Vienas iš jų yra tautos muzikos vertybės, arba liaudies muzika. Muzikos pedagogas, suprantantis, gerbiantis liaudies muziką, sugebantis laiku ir vietoje ją panaudoti, gali tikėtis, kad jis prisideda prie vaiko muzikinės kultūros ugdymo.

Muzikinis ugdymas yra sudedamoji dalis vaiko estetinio ugdymo, kuriam ikimokyklinėse įstaigose skiriamas ypatingas dėmesys.

Muzikines valandėles organizuoja pedagogas, turintis specialų muzikinį pasirengimą. Jis atsako už kryptingą ir sistemingą muzikinio ugdymo programos įgyvendinimą, už vaikų muzikinį ugdymą.

Užduotys:

- Išvardyti reikalavimus, keliamus muzikos pedagogui;
- Išvardyti charakterio savybes reikalingas muzikos pedagogui.

Literatūra:

Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius. 1998

Stoškus R. Estetinis utopizmas ir estetinio auklėjimo samprata. Estetinė kultūra. Vilnius. 1989

Vaičienė A. Muzikos vadovės ir auklėtojų bendradarbiavimas. Vilnius. 1985.

Vaičienė A. Muzikos pedagogas – vaikų muzikinės kultūros ugdytojas. Konferencija „Muzikinis ugdymas – tęstinumo grandžių sąveikos problemos“ medžiaga. Vilnius. 1999.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Ch.Cameron, E.E. Gordon, Vaiko muzikalumo puoselėjimas. Vilnius, 1999.
2. A.Katinienė, A.Vaičienė, Muzika vaikų darželyje. Šiauliai, 2001.
3. A.Katinienė, Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998.
4. A.Katinienė, Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Kaunas, 1983.
5. Vėrinėlio metai. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Patarėjas darželio pedagogams ir tėvams. Vilnius, 1995.
6. Fee Krisch, Vaikai gali daugiau. Vilnius, 2009.
7. Don Campbell, Mocarto muzikos poveikis vaikams. Kaunas, 2005.
8. E.S Rajze O muzyke i muzykantach Leningradas, 1969
9. Muzikos kūrinių analizės pagrindai Vilnius,1977
10. Velička E. Gama Nr. 1, 1992
11. Jonilienė M. Ketverių – šešerių metų dorinis ugdymas (daktaro disertacija)Vilnius , 2007
12. Aramavičiūtė V. Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda Vilnius, 2005
- 13 Velykų rytą lelija pražydo Vilnius, 2006

Priedas Nr. 1. Tema „Muzikos įtaka siekiant formuoti vaiko dvasingumą”

Auklėjimo principai

Tai konkrečios taisyklės, tam tikra nuoroda, šaltinis, norma. Principas-pagrindinė idėja, sąlygojanti veiksmų turinį, priemones, būdus.

Auklėjimo principas nusako sėkmingo auklėjimo prielaidas:

- a) tikslingumo ;
- b) pastabumo ir atjautos;
- c) saugos principas (auklėjant reikia rūpintis saugoti jauną žmogų nuo įtampos, išvengti fizinės ir dvasinės žalos);
- d) individualizavimo principas (patirtis „pažink, o po to auklėk”);
- e) prasmingumo (veikla yra prasminga tada, kai ugdytinis suvokia prasmę tarp veiklos ir rezultatų).

Emocijos

Muzika yra emocijos. Ji veikia ir turtina žmogaus vidinį pasaulį, emocijas. Žmogus išgyvena jos turinį emocionaliai. Muzikos išraiškos priemonės: melodija, harmonija, ritmas, tempas, registrai. Perteikia kompozitoriaus emocijas, ir sudaro žmogaus emocijų vartinę, vaizdą.

Pvz: , vaikas klausydamas linksmą muzikos kūrinį išgyvena geras emocijas. Muzika veikia intelektą. Tai yra:

- a) sugebėjimas gerai girdėti muzikos kalbą;

- b) sugebėjimas tą muziką išgyventi , suprasti, suvokti grožio prasnę;
- c) muzika ir vaizduotė.

Muzika buvo ir yra žmogaus džiaugsmo ir susikaupimo šaltinis, ji slopina neigiamas emocijas . Dainuodamas, klausydamas muzikos susimąsto, džiaugiasi. Muzika ne tik lavina žmogaus jausmus, bet lavina, taurina, sužinant ką nors nauja įvairiaisiais aspektais.

Liaudies dainos, jų pažinimas formuoja etninę, tautinę pasaulėjautą. Moko pažinti savo kultūrą, ugdo religingumą, supažindina su kitų tautų dainomis, ugdo klausytojo skonį.

Tikslas: Suteikti bendrą išsilavinimą , išmokyti vaikus skoningai dainuoti, giedoti , klausytis, prasmingai suvokti muziką, skatinti muzikuoti, išlavinti skonį , patirti aukštos meninės vertės liaudies bei profesinės muzikos poveikį , popmuzikoje ugdyti aukštos etninės dvasinės kultūros žmogų

Svarbiausi uždaviniai ugdant vaiko dvasingumą

- a) mokyti pažinti muzikos kalbą;
- b) išmokyti giedoti, dainuoti, išugdyti norą dainuoti;
- c) mokyti klausyti muziką ir ją suvokti;
- d) skatinti muzikuoti liaudies ir kitais prieinamais instrumentais ir mokyti skirti muzikos vertybę;
- e) meniškai jautrinti žmogų , ugdyti estetinę , dvasinę ,dorovinę kultūrą, ugdyti kilnius dvasinius siekius.

Kas toji muzika?

Iš tiesų nelengva paaiškinti , kas yra muzika. Galėtume sakyti , kad tai garsų menas: gražiausios melodijos , ritmai spalvinga harmonija. Sunku atsakyti, kodėl muzika mus taip džiugina, jaudina, kodėl

pasiklausius ar gražiai padainavus pasidaro taip gera, jauku .Galbūt dėl to senovės žmonės muziką laikė ypatingu dievų menu, buvo įsitikinę, kad ji stebuklingai veikia žmones, gyvūniją, gamtą, todėl galima teigti , jog muzika daro įtaką vaiko dvasiniam gyvenimui .Muzika padeda skleisti gerą, grožį. Vienas svarbiausių muzikos ugdomųjų paskirčių - skatinti teigiamas, slopinti neigiamas emocijas. Teigiami jausmai skatina , žadina teigiamas mintis, teigiamos mintys - teigiamus darbus.

Koks neįdomus , tiesiog skurdus be muzikos būtų vaiko gyvenimas .Nuo pat pirmųjų dienų muzika jį džiugina, ramina, moko šypsotis , muzikos garsai virsta mieliausiu ir mylimiausiu žaislu Auga žmogus, didėja jo muzikiniai poreikiai ,stiprėja muzikos įtaka jo gyvenimui. Taigi muzika ne tik tenkina asmens poreikius ,bet kartu lavina jį būti geresnį , ypač jei bendravimas su muzika tikslingas ir nuoseklus Muzika aiškiausiu būdu reiškiasi ir visa didžioji krikščioniškoji religinė , dvasinė ir pasaulietinė kultūra Religinės tematikos kūriniai: giesmės ,mišių ,oratorių epizodai- sudaro didelę muzikinio ugdymo turinio dalį ir turi neeilinę įtaką moksleivijos dvasinėms nuostatoms ir dvasinei kultūrai ugdyti .Muzika yra geriausias ramintoja, geros nuotaikos žadintoja ,nervinės įtampos slopintoja . Mūsų veržliame gyvenime tai taip pat labai reikalinga.

Mokslininkų nustatyta, kad menas daro įtaką įvairiais lygmenimis : fiziologiniu(pastebimi širdies , kvėpavimo, ir kiti pokyčiai, psichologiniu(dėmesio, emocijų, suvokimo, mąstymo)ir socialiniu, asmenybių, dvasiniu požiūriu(dvasinių būsenų, estetinių ir etinių vertybių santykių su būtimi ir pasauliu aspektai).

Naudota literatūra:

Balčytis E. Muzika 5kl.

Balčytis E. Muzikinio ugdymo reikšmė, tikslai ir turinys 5-10kl.

Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika.

Priedas Nr. 2 Tema „Vaiko
emocijos ir jų žadinimas
muzika“

Turinys

1. Vaiko emocijos.....	61psl.
2. Vaikas ir muzikinė veikla.....	63psl.
3. Muzikos įtaka vaiko vystymuisi ir emocijoms.....	64psl.
4. Emocijų reiškimasis.....	65psl.
5. Vaikų požiūrio į muziką tyrimas.....	66psl.

Vaiko emocijos

Ši vystymosi sritis yra tiesiogiai susijusi su žmogaus socialiniu vystymusi. Neretai vaikų emocinis pasaulis sulaukia nepakankamai dėmesio. Dabartinės teorijos teigia, kad vaikų emocijos yra pagrindas tam tikram tikslui pasiekti. Vaiko emocijos- vaiko protinio vystymosi, socialinių santykių ir fizinės sveikatos pagrindas.

Nuo gimimo stebimos kelios vaiko emocijos. Tai džiaugsmas, susidomėjimas, nuostaba, baimė, pyktis ir liūdesys.

Jausmų ir emocijų ugdymo kritiškasis tarpsnis apima pirmųjų penkerių metų laikotarpį. Vaikas yra labai jautrus ir pastabus. Suaugusieji mano, kad vaikai nepastebi jų nuotaikos, o iš tikrųjų jis nuolat semia informaciją apie suaugusių elgseną. Pirmaisiais metais emocinė patirtis pradeda sklaidytis ir atsiranda atskiri jausmai. Emocinę sklaidą galima padalinti į teigiamų ir neigiamų emocijų ir jausmų gamą. Vienoje pusėje yra teigiami jausmai, t.y. tie, kurie žmogui padeda ir jam yra labai reikalingi, pavyzdžiui, sugebėjimas džiaugtis, mylėti, reikšti užuojautą, identifikuotis su kito asmens jausmais ir panašiai. Kitoje jos pusėje yra neigiami jausmai: pyktis, baimė, neapykanta, pavydas ir kt.

Emocijų korekcijai yra reikšminga muzika. Tyli rami muzika ramina vaiką, mažina vaiko nemalonius pojūčius. Taip pat ramina ir malonus vaiko kalbinimas. Emocinių sutrikimų turinčiam vaikui galima duoti piešti, kadangi šis procesas skatina džiaugsmingų emocijų įvairovę.

Vaikas ir muzikinė veikla

Pradėsiu nuo bene svarbiausios muzikinės veiklos rūšies lietuvių muzikinėje kultūroje - dainavimo. „Egzistuoja įrodymai, kad pirma kalbos išsivystė šokis, ištarmė ir daina. (...) Tai rodo, kad tam tikru laikotarpiu žmonės tikriausiai bendravo daina ir tonu, kuris buvo svarbiausias komunikacijos įrankis" (Campbell, 2005, p. 146).

Dainavimas kaip specifinė intonacinė jausmų raiškos forma tarp žmonių yra vienas iš ankstyviausių emocinių ryšių. Dainuodami, niūniuodami žmonės bendrauja, geriau supranta vienas kitą, nes gyvena bendra emocija, būseną. Šia forma pasireiškia dvasinis ryšys, o tai labai svarbu bendraujant.

Kita ne ką mažiau svarbesnė muzikinė veiklos rūšis yra muzikos klausymas bei vertinimas. Muzikos klausymasis šiuolaikinėje muzikinėje kultūroje - pati masiškiausia, populiariausia žmonių, ypač jaunimo, sąlyčio su muzika forma. Tyrimais nustatyta, kad iš visų laisvalaikio praleidimo formų mokiniai teikia pirmenybę muzikos klausymuisi. Muzikos klausymasis - tai sąmoningų pastangų reikalaujanti veikla: žmogus, besiklausantis muzikos, savo dėmesį sutelkia į garsus, atklystančius į jo sąmonę iš išorinio pasaulio, seka muzikos garsų bei jų kombinacijų sukeltus vidinius išgyvenimus. Lavindami muzikinę klausą ugdome tikslesnį ir greitesnį mąstymą, atmintį, daromės pastabesni, jautresni.

A. Katinienė muzikos klausymą išskyrė kaip vieną iš pagrindinių muzikinio vaikų auklėjimo formų. Klausantis muzikos ugdomas vaikų dėmesys, žadinamos emocijos, turtinamas jo dvasinis pasaulis.

Muzikos klausymas neatsiejamas nuo muzikos vertinimo, kuris yra neatskiriamas nuo patiriamų emocijų, išgyvenimų. Šioje veikloje mokiniai pratinasi skverbtis į garsų pasaulį protu ir jausmais, mokosi įvertinti turtingą muzikinės kultūros, kūrybos palikimą.

Muzikos įtaka vaiko vystymuisi ir emocijoms

Dainavimas nėščiajai egzistavo daugelyje senųjų kultūrų. Specialios dainos ir papročiai yra Lietuvos, Kinijos, Afrikos tautų muzikavimo tradicijoje. 5 mėnesių kūdikis būdamas iščiose ne tik atpažįsta mamos balsą, bet jį išskiria iš kitų balsų.

Anot Astos Kerulytės-Morkūnienės, besilaukianti moteris gali klausytis įvairios jai patinkančios muzikos. Muzika turi padėti sukurti motinai ir jos kūdikiui jaukią, ramią ir saugią aplinką. Tačiau daugelio garsių muzikavimo su nėščiosiomis metodikų pagrindas yra klasikinė muzika. Jos klausytis rekomenduojama nuo pat nėštumo pradžios. Populiariausi - W. A. Mocarto, A. Vivaldžio, G. F. Hendelio ir kitų kompozitorių kūriniai. Klasikinė muzika ramina būsimąją mamą, o vėliau, maždaug nuo penktojo nėštumo mėnesio, ją girdi ir mažylis.

Nėštumo laikotarpiu muzika itin svarbi, nes kūdikėlis pirmiausia pasaulį išgirsta ir tik vėliau jį pamato. Gyvendamas mamos iščiose, mažylis pirmiausia girdi mamos organizmo garsus, širdies plakimą ir jos balsą, vėliau — aplinką. Reikia stengtis, kad vaikutis girdėtų gražius, malonius garsus ir vengtų triukšmo, signalizacijų kaukimo, netikėtų stiprių garsų. Abi pašnekovės sutaria, kad būsimoji mama ir šeimos nariai turi suprasti, jog dar negimęs vaikelis jau girdi. Jam svarbūs ne tik girdimi garsai, bet ir jų keliama vibracija, perduodama oru ir per kūną. Garsinė aplinka tiesiogiai veikia kūdikio bendrą psichofizinę raidą, stimuliuoja, atlieka mikromasažą, gerina vystymąsi.

Kartais tėvai vaikelius migdo įjungę muziką, kad po to šie nebijotų triukšmo. Tačiau A. Kerulytė-Morkūnienė sako, kad migdyti vaikus muzikos fone nėra labai gerai. Muzika aktyviai veikia žmogų, plačiai žinomas jos terapinis poveikis: vienokia muzika ramina, kitokia — aktyvina. „Miegas — tai ramybės metas ir jokie tuo metu stimuliavimai nereikalingi“, — teigia pašnekovė ir muzikos klausymąsi lygina su vaistų vartojimu. Saikingas, savalaikis vaisto vartojimas gydo, o perdozavimas ar vartojimas ne laiku gali turėti net priešingą poveikį

Emocijų reiškimas

Ritmas, garsų aukštis, dainos žodžiai ir tonas suformuos girdimąjį išpūdį, leidžiantį vaikui suvokti jį supančios kalbos prasmę. Ilgainiui jis išmoks skirti šiuos garsus ne tik pagal prasmę, bet ir niuansus, emocinius atspalvius ir gestus, suteikiančius jiems svarbos. Įveikę šią užduotį, jis pradės raiškiai tarti garsus.

Kad pamatytume, kaip mažylis žavisi garsais, ruošdamos vakarienę uždėkite kitų šalių vaikiškų dainelių įrašą ir stebėkite, kaip mažasis klausosi naujos muzikos. Jo veide gali šmėkstelėti susimąstymas. Jis gali išsikabinti rankomis į stalo apačią ir taip keistai kalbėti įdėmiai klausydamasis. Jeigu mažylis šią dainą girdėjo anksčiau, jis gali staiga pasileisti nuo stalo, suniūniuoti vieną taktą ar du, tada išsitiesti ant grindų ir panirti į melodiją, netgi mėgdžioti nežinomos kalbos žodžių garsus. Žinoma, mažasis nesupranta žodžių reikšmės, bet jaučia jų sukeltus jausmus. Jeigu vaikystėje dažnai klausėsi šios muzikos, jos užvaldomas emocinis išpūdis atgis jam išgirdus muziką vėliau.

Emocijų pasaulis mažyliui yra naujas ir įdomus. Suprantama, iki gimdamas jis jautė jūsų ir kitų globėjų emocijas, dažnai atspindėdamas jūsų nuotaiką, reakciją į dirgiklius. Šie išpūdžiai sukūrėjam bendrą emocijų modelį, pagal kurį jis suvokė pasaulį. Per kelias savaites ar mėnesius vaiko emocinis pasaulis vis turtėja, kadangi jis atsimenta buvusius sunkumus ir dalijasi emocijomis su kitais, o ne vien kūnu reagoja į tiesioginius veiksmus.

Dabar muzika gali palaikyti, vadovauti, išreikšti mažylio pastangas suvokti ir išmokti kasdien pasitaikančius „neaiškius“ žodžius. Taisyklingi muzikos ritmai, skatinantys tonai ir emocinė galia leis jam tobulėti visose srityse. Turėdamas patikimą pagrindą, mažylis gali kurti savo ritmus ir pradėti skirstyti laiką. Jis gali žaisti žodžiais ir kitais garsais, lavindamas savo kalbinius gebėjimus su džiaugsmu, natūraliai. Jis gali be baimės tyrinėti savo ir kitų žmonių emocijas.

Vaikų požiūrio į muziką tyrimas

Tyrimas buvo atliktas Panevėžio miesto vidurinėje mokykloje. Buvo apklausti 2-4 klasių mokiniai nuo 8 m. iki 11 m. Jiems buvo pateiktos anketos su 8 klausimais apie muziką, muzikos pamokas. Prašiau vaikų, kad atsakytų į klausimus, kur reikia, parašytų ir savo nuomonę. Tyrimo laikas - 2008metai, lapkričio mėnuo. Tyrime dalyvavo 20 tiriamųjų mokinių. Iš jų 15 mergaičių ir 5 berniukai. Į klausimą "Ar mama, močiutė tau dainuodavo lopšines, dainas?" 16 mokinių atsakė teigiamai ir tik 4 mokiniai atsakė neigiamai. Iš to galima būtų spręsti, kad tiriamųjų mamos ar močiutės dainuodavo jiems kūdikystėje ir ankstyvojoje vaikystėje lopšines ir dainas. Vaikas, dar nesuprasdamas motinos žodžių, jos melodingomis intonacijomis, žaidinimais, dainelėmis, lopšinėmis mokosi bendrauti su pasauliu, ugdo pirmąsias nuostatas. Šeimoje muzikuoja, groja tik 7 vaikai iš 20, kiti keturiolika vaikų šeimoje muzikine veikla kartu su artimaisiais neužsiima. Mano nuomone, iš tikrųjų tėvai mažai skiria dėmesio vaikų muzikiniam ugdymui, nes galbūt galvoja, kad tai nėra labai svarbu. O be to, šiuolaikiniai tėvai yra labai užimti.

Iš vaikų, kurie į šį klausimą atsakė teigiamai, sužinojau, kad šių vaikų tėvai dirba darbą, susijusį su muzika, arba jie patys mokosi papildomai muzikos, todėl ir būdami namuose muzikuoja, groja įtraukdami ir artimuosius. Jeigu šeimoje neapsiribojama tik muzikinių gabumų lavinimu, o sudaromos sąlygos vaikui muzikuoti drauge su kitais šeimos nariais, vaikui atsiranda didesnis noras greičiau įveikti savo ribotumą ir jaustis visaverčiu muzikantu. Bendras muzikavimas, kitų šeimos narių pagyrimas suteikia vaikui džiugių ir itin malonių išgyvenimų. Į klausimą „Kiek laiko per dieną klausaisi muzikos?“ buvo įvairių atsakymų. Vieni vaikai klausosi muzikos daug ir ilgai, kiti trumpai, kiti tiriamieji išvis nesiklauso. Dažniausias atsakymas buvo toks, kad vaikai muzikos klausosi 1 valandą per dieną. 4 mokiniai atsakė, kad muzikos klausosi 2 val. per dieną, 5 mokiniai atsakė, kad 3 val. Du tiriamieji atsakė, kad išvis muzikos nesiklauso, nors tai mažai tikėtina. Juk ir net žiūrint televizorių sklinda muzika, o televizorių žiūri kiekvienas vaikas. Dar du tiriamieji teigė, kad muzikos klausosi daug,

t.y apie 5val. Iš tiriamųjų atsakymų galima būtų spręsti, kad vaikai gan dažnai leidžia laiką klausydamiesi muzikos. Manychiau, vaikų veržliame gyvenime labai reikalinga muzika, nes ji yra geriausia ramintoja, geros nuotaikos žadintoja , nervinės įtampos slopintoja.

Naudota literatūra:.

Don Campbell .Mocarto muzikos poveikis vaikams.

<http://www.lmma.ku.lt/dalinames36.htm>

www.vaikui.lt

Katinienė A. Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika.

Priedas Nr.3

Tema Muzika ir mus supantis
pasaulis

MUZIKA IR MUS SUPANTIS PASAULIS

Dar antikos laikais mąstytojas Kvintilianas teigė, kad **MUZIKA** yra pats subtiliausias žmonių veiklos būdas iš visų mokslų ir menų. Manau, kad ir dabartiniais laikais niekas nesiimtų neigti šios minties.

Šiandien mes neabejojame, kad dar būdamas vaikiškame amžiuje žmogus privalo įsisavinti rašto ir skaičių simbolius, gebėti juos naudoti, išmokti skaityti ir skaičiuoti. Paaugliškame amžiuje mes susipažįstame su įvairių mokslų sritimis, tokiomis kaip: chemija, fizika, biologija. Mokiniai sprendžia įvairius uždavinius, ko, regis, visai nereikės būsimame gyvenime. Trigonometrijos mokslas taip pat praktiškai netaikomas, bet juo lavinimas jauno žmogaus protas. Dar prieš 2500 metų matematikos tėvas Pitagoras teigė, kad po matematikos mokslo žmogaus protą labiausiai lavina muzika. Muziką jis taip pat

vadino mokslu. 8-jo amžiaus anglosaksų dvasininkas ir mokslininkas F.A. Alkvinas (Alcuin) muziką apibūdino kaip mokslą apie skaičius, besirandančius garsuose. Ir dar vienas istorinis aspektas, susijęs su muzikos mokslu: viduramžių universitetuose ji buvo septynerių scholastinių mokslų sistemoje šalia matematikos, astronomijos, filosofijos.

Taigi, kodėl muzika yra taip aukštai vertinama nuo senų senovės? Kodėl šiandieną išsilavinusiose visuomenėse muzikiniam vaiko lavinimui skiriamas didelis dėmesys? Greičiausiai todėl, kad išsilavinęs žmogus žino: jei jo vaikas mokysis muzikos, prieš savo bendraamžius įgis daug pranašumų tiek racionalaus mąstymo, tiek jausmų gilumo prasmėmis. Pastebima, kad vis daugiau žmonių supranta muzikos mokymo vertingumą. Nors... teko girdėti ir tokių manęs „pamaloninimą“: „kaip tau gerai, visą laiką groji, linksmi gyveni“. Aišku, tokį pastebėjimą tik šypsniu tegali palydėti. Be abejo, ir apmaudu, kad kai kas muzikos supratimą sumenkina iki tik kaip kažko malonaus. Taip ir norisi tiems žmonėms pasakyti, kad muzika - tai sudėtingas ir subtilus reiškinys, vystęsis tūkstantmečius iki mūsų dienų. Nesuteikdama jokios materialinės naudos žmonijai ji buvo, yra ir bus abstrakčiausia ir kosmiškiausia mokslo sritis, pats dvasingiausias menas. Tai - tarsi visatos modelis, manipuliuojantis visais tais kūrybos dėsningumais, kurie yra kituose moksluose, menuose, mus supančiame gyvenime, mūsų kalboje, elgesyje, tarpusavio santykiuose, jausmuose. Muzika yra pasaulio žmonių kalba, nereikalaujanti vertėjo. O 16-ojo amžiaus italų kompozitorius D.Carlino teigė, kad žmogus, kuriam muzika neteikia malonumo yra neharmoningas.

Kad pagrįščiau anksčiau pasakytus teiginius, pateiksiu keletą palyginimų

1 Palyginimas. Akivaizdžios muzikos sąsajos su matematika: visų pirma - tai menas laike. Ir nei ilgiau, nei trumpiau, nes muzika yra konkretus laikinos prigimties dalykas. Kad tai padarytume iš natų turime įsisavinti dar vieną simbolių sistemą,

vadina muzikiniu raštu. Muzikinis tekstas yra suskirstytas į taktus, kuriuose vyrauja itin griežta tvarka: tikslios natų ir pauzių vertės, paprastesnės ar sudėtingesnės ritminės formulės. Pradedančiojo muzikanto uždavinys yra paversti šiuos simbolius įprasmintais muzikos garsais, skirtais skambėti tam tikrą laiką. Ir dabar palyginkime: ar nesisieja ši užduotis sujudėjimo per laiką uždaviniu iš matematikos pamokos ?!

2. Palyginimas. Ritmas. Nuo pat gimimo žmogus pakliūva į visatos diktuojamą ritmą. Šią sąvoką būtų galima vartoti dviem aspektais: plačiąja prasme — žmogaus gyvenimas apskritai, kalendoriniai metai; siauresne - mėnuo, savaitė, diena. Ir analogija su muzikos kūriniumi: ritmas plačiąja prasme — kūrinio forma, visuma, kurią muzikos tėkmė suskaldo į tolygias atkarpas - taktus. Kiekviename iš jų griežtai savo vietose yra stipriosios ir silpnosios takto dalys, kurias normina metras. Palyginimas: kaip žmogus gyvena tol, kol plaka jo širdis - taip muzika gyvuoja tol, pakol joje gyvas pulsas, išreiškiamas per ritminę bei metrinę kūrinio struktūrą. Kaip visatos bioritmai turi įtakos žmogaus gyvenimo kokybei, taip muzikinis ritmas turi didžiulę reikšmę estetiniam kūrinio suvokimui, jo atlikimo grožiui.

3. Palyginimas. Mūsų kalba ir muzika. Žodžiai „kalba“ ir „muzika“ apskritai gerai dera mūsų ausyse. Dažnai girdime „muzikali kalba“ arba „muzikinė kalba“. Kokių sąsajų galime rasti tarp sąvokų „kalba“ ir „muzika“. Noriu paliesti kelis bendrumus, tai yra tempą, dermę, akcentus, intonaciją. Tempas - bendra savybė tiek kalbai, tiek muzikai. Pastarąjį veikia kalbančiojo ar grojančiojo žmogaus prigimtinės savybės, emocinė būseną tuo metu, kalbos padargų ar muzikos instrumento valdymo technika. Dermė ir intonacijos, kitaip sakant, nuotaika ir niuansai. Sakoma, kad žmogus daugiau pasako intonacijomis nei žodžiais. Muzikoje - taip pat. Visi žinome kaip skamba neintonuotos natos. Jos tuščios, beprasmės, neformuojančios ir nevystančios muzikinės kūrinio minties. Kaip kiekvienas kalbantis, taip ir muzikuojantis savaip intonuoja tuos pačius garsus, savaip sudėlioja loginės minties akcentus, tuo išreišdamas savo charakterį, pojūčius,

susiformavusį skonį, asmenybinę brandą. Apie akcentus. Visi esame sutikę žmonių, kurie savo pasisakymuose „kerta kaip kirviu“. Muzikinėje kalboje taip pat rasime akcentus, kirčius, kurie jos tėkmei suteikia netikėtumus, dramatiškumą, būtinus muzikos kūrinio vystymui.

4. Palyginimas. Keletas žodžių apie stilių. Istorijos bėgyje, vystantis visuomenėms, kito žmonių mąstymas ir elgsena, apdarai ir laikysena, siekių prioritetai ir tarpusavio santykiai. Tas pats vyko ir muzikos dalykuose: gimė vis nauji instrumentai, keitėsi muzikinės kalbos ypatumai, tobulėjo muzikos kūrinio formos sudarymo principai. Kaip žmonijos progresas apskritai, taip ir muzikos vystymosi raida skirstoma į epochas: viduramžių, reneansaso, baroko, klasicizmo, romantizmo, 20-ojo amžiaus ir nūdienos. Į muzikos kūrinio stiliaus sąvoką telpa istorinis bei estetinis to laikotarpio, kuriame buvo sukurtas kūrinys, aspektai. Tai pasireiškia vyraujančiomis tam tikro laiko meninės išraiškos priemonėmis, sudarančiomis sisteminę principų vienovę muzikos kūrinyje.

5. Palyginimas. O kaip susieti muziką ar muzikavimą su mus supančia aplinka? Priešybių dėsnis. Jis mūsų gyvenime egzistuoja gana akivaizdžiai: šalta - šilta, naktis - diena, liūdna - linksma ir t.t. Muzikoje taip pat apstu priešybių: garsiai — tyliai, greitai — lėtai, aštriai — švelniai, pagrindinė — šalutinė temos. Ir tai dar ne visa priešybių paletė. Ar žmogus gyvena savo kasdienį gyvenimą, ar muzikuoja, jis patiria visą paletę spalvų, niuansų ir emocijų, esančių kurioje nors priešybėje. Muzikuojant vieni įdomiausių dalykų kaip tik ir vyksta pačioje priešybėje, tai yra ten, ką mes vadiname dinamika. Ir vargu, ar tiek atspalvių rasime vienoje spalvoje, kiek nepakartojamų niuansų išgirstame austo lygio muzikanto pagrotoje frazėje. Dvidešimtojo amžiaus vokiečių dirigentas B. Walteris yra sakęs taip: „Žmogaus širdies gelmės ir bedugnės pasiekiamos tik muzikai“

6. Palyginimas. Asmenybė ir kolektyvas. Tai dar viena muzikos ir mus supančio pasaulio bendrumų sritis. Asmenybė, šeima,

giminė, kolektyvas, bendruomenė kaip ir solistas, duetas, kvintetas, ansamblis, orkestras. Tiek šeima, tiek kvintetas yra visuomeniniai dariniai, kuriuose siekiant galutinio rezultato privalo vyrauti tarpusavio supratimas, kuriuose kiekvienas žmogus turėtų turėti galimybę jaustis asmenybe, tuo pačiu gebėdamas būti neatsiejama kolektyvo visumos dalimi. Turiu nemažą patirtį dirbdama su mokinių ansambliais, orkestru. Galiu teigti, kad esu ne kartą stebėjusi, kokį džiaugsmą ir pasitenkinimą išreiškia mano mažieji muzikantai dėl kartu gerai nuveikto meninio darbo, pavykusio koncerto. Juk šio proceso metu vaikai pajunta ne tik didžiulį atsakomybės jausmą bet kartu ir savitarpio palaikymo būtinumą suvienytų įvairiapusių jėgų emocinį proveržį. Be abejonės, tokie potyriai ženkliai tobulina jauną žmogų kaip besiformuojančią asmenybę. Visus čia išsakytus palyginimus būtų galima apibendrinti tokia mintimi, kad muzika - tai moksliausias menas, ir kad ta pati muzika-tai meniškiausias mokslas.

Taip, MUZIKA - nepakartojamas logikos ir emocijų sintezės pasaulis, į kurį patekti ne kiekvienam mūsų mokiniui Dievas davė raktelį. Bet -jei durelės atsidarė ir mokytojas kartu su mokiniu žavisi nesibaigiančiais jo labirintais - tai suteikia didžiulį džiugesį, suartina širdis, mokinys ir mokytojas tampa draugais, o draugystė - kartais ir ilgalaikė.

Visus čia išsakytus palyginimus būtų galima apibendrinti tokia mintimi, kad muzika - tai moksliausias menas; ir kad ta pati muzika - tai meniškiausias mokslas.